1 Korin
Alalaha Elle Ngana Nenge Paulus Hassia Lange Korin Mur

1 Iau Paulus, pe nga NeHalang lemene ngana iua
iau ke e lohot ke iau Iesus Kristus nena hekulku-
longa. Pe imem nai tira Sostenes
2 mo hekule alalaha nei ke langa NeHalang ana
mata nga kileng nenge Korin. Nge imo NeHalang
nena hana mur nenge Iesus Kristus hesilei hote
ke I nena hana mur nge pengpeng. Luluch nge
hehei pe hana lochloch nenge te heto hekeke Non
Soke Iesus Kristus ene nga kileng lochloch. Iesus
Kristus nenge iri pe ita ara Soke ia.
3 Pe mo hetalaulau amo ke Temere NeHalang pe
Non Soke Iesus Kristus, lape leteria poreke ia imo
pe te hesue lete matana urana ngana pe eteinga
nge imo pe te poia letemo ke ma kenek.

Paulus Hele Urana Lange NeHalang

4 Kokoes e hele urana lange NeHalang iange imo
a mene lete porekenga nenge NeHalang nge Iesus
Kristus.
5 Iange nga poinga nenge atu teu luluch nge
Iesus Kristus, NeHalang hemuta tote imo nga ure
urana ngana mur ke a urana toto nga lemo he-
lenga mur pe nga letemo matana ngana mur.
6 Pe ure nem lohot lo nenge NeHalang hekerk-
ereng tote haliunga hot nenge Kristus nga letemo.
7 Ke pomalam nga etue nenge letemo kulala
totote ara Non Soke Iesus Kristus at mule ngana,

lape a menmene tunginga mur lochloch nenge
NeHalang opene tunge lala nge imo.
8 ✡Iesus Kristus lape hekerkereng ia imo kela het
nga etue hetala ngana toto. Ke nga etue nenge at
mule ia, mele pele lape henonou penna lange imo
nga poinga poreke ngana e ero toto.
9 ✡NeHalang i non nenge hele ke manmanna pe
nanas pengpeng ia nena helenga. Pe urana nge
sara kikina nge i iange iua ita ke tatu teu luluch
nge Tuna Iesus Kristus ara Non Soke.

Atu Ke Letemo Elle Mana Pe A Longo Ala Hel

10 ✡Titik mur pe liliuk mur, e hele ke kerk-
ereng lange imo. Pe e hele nga kerkerenga nenge
ara Non Soke Iesus Kristus ene, ke imo lochloch
letemo elle mana. Pomalam a laslele hel ero toto.
Letemo elle mana nga letemo tuanin ngana mur
pe nga utar nenge a helele ia.
11 Titik mur pe liliuk mur, e hele ke pomai iange
iri hel nga tuluk nenge he Koloe tepal hot lek nga
a hele inin helel ngamo.
12 ✡Ure nenge lohotot ngana koi nei: Imo nga tu-
luk elle pe elle a hele, “Imem moma lange Paulus,”
pe tuluk e hele, “Imem moma lange Apolos,” pe
tuluk e hele, “Imem moma lange Sipas,” pe tuluk e
hele, “Imem moma lange Kristus.”
13 Nakuna pomanga a teke a rongo heke Kristus,
ae?! Pe Paulus kai nenge mete nga manga toto
ke hemas mule imo mai?! Pe Paulus kai nenge
henune imo mai, ae?!

✡ **1:8:** 1Te 3:13; 5:23 ✡ **1:9:** 1Te 5:24; 1Io 1:3 ✡ **1:10:** Pil 2:2
✡ **1:12:** Ume 18:24-28; 1Ko 3:4

14 ✡E hele urana nge e henun mene Krispus iri
nai Kaius.
15 Ke mele pele nakuna ero toto nge hele ke teke,
“Imem te henune imem ke Paulus nena hana mur
imem.”
16 ✡(Eh, oe! Letek metene nge e henune
Stepanus pe iri lochloch nenge tetu nga nena pele.
Pe e eteia ero nge e henune mele e pule.)
17 Iange Kristus kulosia iau ke e henun ero. I
kulosia iau ke e haliu hote helenga Urana Toto
Ngana, pe e haliu hote nga ita non letera matana
ngara ero. Ke pomalam Kristus metengana nenga
mangatoto kikina ngana het sio ero.

Kristus I NeHalang Kikina Ngana Pe Letena Matana Ngana

18 ✡Iange iri nenge te lala nga oan nge hengelem-
lem te teke Kristus ana manga toto ana helenga
luna unne ero toto. Pe ita nenge NeHalang mene
mule ita, ta teke helenga nem I NeHalang kikina
ngana ia.
19 ✡Iange NeHalang nena helenga nenge tehas
sue ke ulolo hele ke teke,
“Lape e heporeke hana nenge te etei toto
pe lape te poreke nga reria eteinga.
Pe iri nenge leteria matana toto,
lape e hepiriu ele leteria matana ngana mur.”
20 ✡Iok, non nenge letena tuanin ngana urana
toto ngai? Pe non nenge etei tote hotonga mur
ngai? Pe non nenge letena matana toto nga

✡ **1:14:** Ume 18:8; Rom 16:23 ✡ **1:16:** 1Ko 16:15 ✡ **1:18:** Rom 1:16 ✡ **1:19:** Isa 29:14 ✡ **1:20:** Job 12:17; Isa 19:12; 33:18; 44:25

echachalanga ngai? NeHalang hepiriu ala tote
lete matana ngana nga ich nei ke piriu ala toto.
21 ✡NeHalang letena matana ngana urana toto
nge hepiriu ele hehei pe hana nga ich leteria
matana ngana ke nakuria ero toto nge te eteia I. Pe
mene mule iri nenge leteria manmanna nge I nga
helenga nenge luna ero nenge mo haliu hotote.
22 Iuta mur te onteitei ke te teke te nachnau
hengeilang. Pe Krik mur te tango rarara lete
matana ngana.
23 ✡Pe imem mo haliu hote Kristus nenge mete
nga manga toto. Pe Iuta mur te longe ke pomanga
helenga nenge hesingo ia iri ke te losio, pe Krik
mur te teke helenga nem luna unne ero.
24 ✡Pe Iuta mur pe Krik mur nenge NeHalang iua
iri, te longe ke manga Kristus I kerkerenga pe I lete
matana ngana nenge at nge NeHalang.
25 ✡Iange NeHalang letena matana ngana urana
toto nga ita non letera matana ngana. Pe NeHa-
lang kikina toto nga ita non kikira ngara.
26 ✡Iok titik mur pe liliuk mur, letemo metene
mule NeHalang iu ngana ia imo ke nena hana mur
imo. Amo hel mana nge imo leteria matana ngana
urana toto nga hana tenau ngaria. Pe amo hel
mana nge imo te ele haka ke iri hana papalauna
mur. Pe pule amo hel mana nge imo teha nge hana
nenge pingaria iuiu.
27 Pe NeHalang hesilei hote iri nemur nenge
hana nga ich te teke leteria matana ero, ke hemeia
iri nenge leteria matana ngana urana toto. Pe pule

✡ **1:21:** Mat 11:25 ✡ **1:23:** Rom 9:32; 1Ko 2:14 ✡ **1:24:** Kol 2:3
✡ **1:25:** 2Ko 13:4 ✡ **1:26:** Mat 11:25; Iei 2:5

hesilei hote iri nemur nenge kikiria ero ke hemeia
hana nenge kikiria toto.
28 Pe hesilei hote iri nenge pingaria iuiu ero
nenge hana nga ich tenau sio toto menmene iri.
Nga poinga nei, teke heporeke hana nenge pin-
garia iuiu nga ich ke tehet sio toto.
29 ✡Ke pomalam lape mele pele tal heke mene i
sipona nga NeHalang matana ero toto.
30 ✡Iange NeHalang mana poia imo ke atu luluch
nge Iesus Kristus, pe talue ke letera matana ngana
huna nge Kristus. Kritus hesilei hote ita ke nena
hana mur toto pe mene mule ita nga rera poinga
poreke ngana ke tatu ke pengpeng nga NeHalang
matana.
31 ✡Pomalam mana NeHalang na helenga hele
ke teke, “Mele nenge teke palut nga NeHalang
matana, palut leke ume nenge NeHalang poia
lange i.”

2

Letemo Manmanna Ngana Huna Lohot Mana Nga NeHalang Nena Kerkerenga

1 Oe titik mur pe liliuk mur, nga etue nenge eat
nge imo, e haliu hote NeHalang nena helenga mur.
Pe e haliu hote nga chau papalauna ero.
2 Letek haka lo ke etu luluch nge imo pe letek lilil
ele ure lochloch pe haliu hot mene Iesus Kristus pe
mete ngana nga manga toto.
3 ✡Nga etue nem kikik ero pe e matau pe e loiloi
ke halang.

✡ **1:29:** Epe 2:9 ✡ **1:30:** Jer 23:5-6 ✡ **1:31:** Jer 9:24 ✡ **2:3:** Ume 18:9; 2Ko 10:1

4 ✡Pe lek helenga mur nenge e haliu hote, e
poia ke e hemaluch letemo ia ero. E poia ke e
hemallaha hote NeHalang Opene kikina ngana.
5 Ke pomalam letemo manmanna ngana huna
lohot nga ita non letera matana ngara ero. Letemo
manmanna ngana huna lohot mana nga NeHa-
lang nena kerkerenga.

NeHalang Letena Matana Ngana

6 Iau e haliu hote ita non letera matana ngana
ero. E haliu hote lete matana urana ngana lange
iri nenge leteria manmanna ngana mera lo. Pe
lete matana urana ngana neu lohot nge none nga
ich nga etue nei ero. Pe pule lohot nga naungaala
ana hana mur nga ich reria kerkerenga ero. Iange
reria kerkerenga lala nga het nganngana lo.
7 Pe imem, mo helele nga NeHalang letena
matana ngana nenge talkome. Letena matana
ngana nenge hesilei hote ita nga etue nenge hala
hote ich ero kura pe hemalmalia ita nga lut nga
tapa.
8 Pe naungaala ana none nga ich nga etue nei
letena matana hote ero. Pe toinge leteria matana
hote lape te heon heke hamalmalinga ana Non
Soke nga manga toto ero.
9 ✡Ke pomanga NeHalang na helenga hele ke
teke,
“NeHalang tatalo ele ure hel
ke hana nenge muteria taua I reria ia.
Ure nemur mele esia ero toto
pe longe ero toto pe letena tuanin hote ero
pule.”

✡ **2:4:** 1Te 1:5 ✡ **2:9:** Isa 64:4

10 Ure nemur NeHalang hemallaha hote at nge
imem lo pe hemallaha hote nga ume nenga
Opepengpeng.
I Opene tango rara hote ure lochloch ngana pe
teu la toto nga letena tuanin ngana mur nenge
talkomkome pule.
11 Mele pele eteia none letena tuanin ngana mur
ero. Non nem opene nenge tu nge i mana eteia.
Pomalam mana nge NeHalang, mele pele eteia
letena tuanin ngana mur ero. Opene i toro mana
eteia letena tuanin ngana mur.
12 Imem mo mene hana nga ich nei reria lelenga
ero. Mo mene Ope nenge at pengpeng nge NeHa-
lang ke mo etei ilia ure nemur nenge tunge atat
nge imem.
13 Ke pomalam nga etue nenge mo hele, mo
helele ia helenga nemur nenge none hetoro imem
ia ero. Helenga nemur nenge mo helele ia nem
Opepengpeng hetoro imem ia, ke mo hemallaha
hotote ure manmanna ngana mur nga Opepeng-
peng lala nge iri nemur nenge Opepengpeng ume
ke kerkereng toto nge iri.
14 Ke mele nenge Opepengpeng tuteu nge i ero
lape mene tunginga mur nge NeHalang ero iange
ana hauaua toto nga ure nemur. Ana non nakuna
ero nge etei teu la nga tunginga nemur iange
Opepengpeng i sipona hesue iri.
15 Mele nenge Opepengpeng tu teu nge i, ana
non purpur toto nge etei ilia ure lochloch. Pe mele
pele nakuna ero toto nge amnei teu langa nena
poinga mur.
16 ✡Pomalam mana NeHalang na helenga hele

✡ **2:16:** Isa 40:13

ke teke,
“Amo tei eteia Non Soke letena tuanin ngana
ke lape hetore I?”
Pe ita, Kristus letena matana ngana tu nge ita.

3

NeHalang Itoro Poia Letera Manmanna Ngana Ke Lohot Ke Mera

1 Pe titik mur pe liliuk mur, nga etue nenge
etu luluch nge imo e hele lange imo ke pomanga
imo hana nenge Opepengpeng tu nge iri ero. E
hele lange imo ke pomanga imo hana nemur nga
ich mana. Iange letemo manmanna ngana nge
Kristus poi ke manga mamau kura.
2 ✡E hein mene imo nga siu eina pe e tunge
ngaunga kerkererng ngana lange imo ero iange a
makuk leilei mana. A makuk leilei mana ke atat,
ke heueu nei amera ero kura.
3 ✡Atu ngamo pomanga hana nenga ich nei
kura. Imo samo kekeke pekngamo mur pe a hele
inin helel, ke pomalam imo hana nenga ich kura.
4 ✡Iange amo tuluk e hele, “Imem moma lange
Paulus.” Pe amo tuluk e hele, “Imem moma lange
Apolos.” Nenge teke apoi ke pomam a pomanga
hana nga ich kura.
5 ✡Iok, Apolos mai i non tei pe Paulus mai i non
tei? Imem nai imem hekulkulonga mur mana, pe
letemo manmanna ngana lohot nga ume nenge
NeHalang tunge at nge imem elle pe elle ke mo
umeia.

✡ **3:2:** Hip 5:12-13; 1Pi 2:2 ✡ **3:3:** 1Ko 1:10-11 ✡ **3:4:** 1Ko 1:12
✡ **3:5:** Ume 18:4, 11, 27-28

6 Iau pomanga non nenge tutue ngaunga tutuna
nga ume pe Apolos nanasia iau ke tungtunge ech
nga ngaunga tutuna nemur. Pe nem pomanga e
haliu hote helenga urana toto ngana lange imo
pe Apolos nanasia iau ke hekerkerengia letemo
manmanna ngana. Pe NeHalang itoro poia ke
pupuo ke hakaka.
7 Ke pomalam non nenge tue ngaunga tutuna
pe non nenge tungtunge ech nga ngaunga tutuna
nemur iri nai pingaria song ero. NeHalang i toro
mana pingana song iange I poia ngaunga tutuna
nem ke haka pe nganangana.
8 ✡Iange non nenge tue ngaunga tutuna pe non
nenge tungtunge ech nga ngaunga tutuna nemur,
ute pele nge altoto nge iri nai ero. Pe nga hoena iri
nai lape te mene ururia ke purpure ume nenge iri
elle pe elle te popoia.
9 Iange imem nai moume luluch mana nga Ne-
Halang ana ume. Pe imo a pomanga NeHalang
ana ume pe a pomanga NeHalang nena pele pule.

Non Nenge Letena Matana Toto Nga Pele Hemes Ngana

10 Oe, imo a pomanga NeHalang nena pele. Ke
NeHalang letena ia iau ke e poia ana ume. Pe
ume nem pomalaka nga e lung heke pele huna
pe e hemes heke ana isong. Pe mele e pule lape
mene une lek ume nga pele nem ke hemes heke
pola sana tuana mur pe pal heke ana elele mur.
Ke hana nenge te lele hekeke pele nem leteria
matana ke nek nga reria ume nenge te popoia nga
pele nenge e talune nem.

✡ **3:8:** Mat 16:27; Epe 2:20-22

11 ✡Iange NeHalang talue Iesus Kristus ke pele
nem ana isong ia. Pe mele pele purpur ero toto nge
hetaua.
12 Ke nga etue nenge mele hel te hemes heke
pele nem, lape te umeia nga ure chalemlem ngana
nenge koikoi ke pomanga lauta. Pe hel lape te
umeia nga ure nenge chalemlem pe sinaha, pe hel
lape te umeia nga ure nemur nenge ururia haka
toto. Pe iri hel lape te ume heke pele nem nga ae
makuk leilei ngana. Pe hel te umeia nga memeta
kina pe hel lape te umeia nga pou.
13 ✡Pe mele elle pe elle nena ume lape lohot nga
mallaha nga NeHalang nena haliunga ana etue,
nge ume nem urana ma poreke. Iange etue nem
lape lohot ke pomanga oan ke totoia mele elle pe
elle ume ngana.
14 Pe mele nenge hemes heke nena pele nga pele
huna nem pe na pele ngaulala ero, i lape mene
uruna.
15 Pe mele nenge hemes heke nena pele pe
ngaulala sio, i lape eleis maul ngana pe lape poi
ke pomanga non nenge tetak lala hote nga oan.

Imo NeHalang Nena Pele

16 ✡Imo lape a eteia ero nge NeHalang hele ke
teke, “Iau lek pele laka imo pe lek Opepengpeng
tu teu nge imo.”
17 Nenge teke mele heporeke NeHalang nena
pele, NeHalang lape heporeke mele nem; iange i
sipona tal hote ke nena ia. Ke NeHalang na pele
nem, ngana laka imo.

✡ **3:11:** Isa 28:16; 1Pi 2:4-6 ✡ **3:13:** 1Ko 4:5 ✡ **3:16:** 1Ko 6:19; 2Ko 6:16

18 A channanga mule imo ero. Nenge teke amo
e nge imo teke i toto nga hana nga ich mataria
ke teke letena matana toto, urana nge tal sue i ke
pomanga hauaua e nga mataria. Pomalam, lape
lohot ke letena matana toto ol.
19 ✡Iange lete matana urana ngana nenga ich
nei, pomalaka nga hauaua ana poinga nga NeHa-
lang matana. Iange NeHalang na helenga hele
ke teke, “Hana hel te teke te hesingo ia mele hel
nga leteria matana ngana mur. Ke pomalam Ne-
Halang helekleke ele iri pe hesingo mule iri nga
leteria matana ngana nemur.”
20 ✡NeHalang nena helenga e pule hele ke teke,
“Non Soke eteia ke hana nga ich leteria matana
urana ngana nganangana ero.”
21 Ke pomalam a palut leke none ero ol. Ure
lochloch ngana lemo ia ke te halaua imo.
22 Ne Paulus pe ne Apolos pe ne Petrus pe ich pe
maulinga, pe metenga pe ure nemur nenge tetu
heueu nei, pe ure nemur nenge lape te lohot nga
hoena; ure lochloch ngana nemur lemoia ke te
halaua imo.
23 Imo, Kristus nena imo pe NeHalang nena
Kristus.

4

Kristus Nena Hekulkulonga Mur Nenge Te Umume Nge I

1 Ke imo a naue imem ke pomanga Kristus nena
hana mur nenge mo umume nge I. Pe NeHalang
tunge emem ume nenge mo haliu hotote nena
helenga manmanna ngana nenge talkomkome.

✡ **3:19:** Job 5:13 ✡ **3:20:** Psa 94:11

2 ✡Pe ute e nge ta naue nge hekuleileinga ana
non popoia, ngana laka nenge poia ana ume ke
lohot ke manmanna.
3 Nenge teke imo ma mele hel nga ich te amnei
teu at nga lek poinga mur, iau e teke ute pele ero.
Iau sipok e amnei teu at nga lek poinga mur nenge
e popoia ero.
4 Iau e amnei at nge iau sipok pe e eteia ke e poia
poinga poreke ngana e ero. Pe nem poia iau ke iau
non nge pengpeng ero, iange NeHalang i sipona
lape amnei teu at nga lek poinga mur.
5 ✡Ke pomalam a amnei teu langa mele hel reria
poinga ero iange ana etue atat kura. Ume nem tu
ke kulele etue nenge Non Soke atia. Nga etue nem
Non Soke lape hemallaha hote ure talkomkome
ngana mur ke te lohot nga mallaha. Pe lape hemal-
laha hote hehei pe hana leteria tuanin ngana
luria. Ke het pe heto heke iri elle pe elle.

Korin Mur Te Heto Heke Mule Iri

6 ✡Titik mur pe liliuk nga lek helenga nemur
e poia helenga opene ia imem nai Apolos ke e
halaua imo. Pomalam lape a mene NeHalang
nena helenga nei luna nenge hele ke teke, “A
nanas mene hasinga tang ngana pe ala hali ero.”
Pomalam, lape a poia none ke ele aka nge none
ero.
7 ✡Itei toto nenge tal heke imo ke imo papalauna
nge iri hel? NeHalang laka tunge lemo urelu
lochloch. Ke ure nemur a mene nge NeHalang ke
pomanga tunginga pe pomerei otal haka iong ia?
Iong ma opoi hote ure nemur mam?

✡ **4:2:** Luk 12:42 ✡ **4:5:** 1Ko 3:8 ✡ **4:6:** Rom 12:3 ✡ **4:7:** Rom 12:6

8 Eh, imo a teke ure nemur nenge mutemo tau-
taua mataria purpur pe NeHalang tung lochloche
tunginga mur nga Opepengpeng ke te muta toto
nge imo lo, ae? Imem mo lohot ke imem naun-
gaala ana hana mur ero kura pe imo a teke a lohot
ke imo naungaala ana hana mur lo. Teke pomam
iok, imem mo teke mo lohot ke imem naungaala
ana hana mur pule ke ita ul ta nauele hehei pe
hana.
9 Nga enau ngak, NeHalang hesalang toto ia
imem hekulkulonga mur pe talue imem langa
hoena toto. Pe mopoi ke malaka nge hana nenge
te haliu hote iri lo ke te teke te hununе iri. Pe
nakuna pomanga imem hana nenge lape te hune
imem nga hehei pe hana pe angkelo mur lochloch
mataria.
10 Imem letemem manmanna nge Kristus pe te
teke emem hauaua pe kikimem ero pe te heto heke
imem ero. Pe imo Kristus nena hana mur imo pe
letemo matana ngana urana toto pe kikimo toto pe
te heto hekeke imo.
11 ✡Nge niknike ke at heueu nei emem ngaunga
alpapa tautaua imem ke mo mete emem man-
mana, pe mo mete unune ech. Pe pule mo heron
menmene hengeron chachulu ngana mur pe tepoi
sochia imem ke pomanga kaone pe mola pe moat
pulut mana pe motu hita nga kileng elle ero.
12 ✡Pe mo ume ke kikimem toto nga perimem
ke mo ngau. Hehei pe hana te hele porekreke
imem pe mo onteia NeHalang ke poi ke nek lala
nge iri. Tepoi porekreke imem pe mo takis mene
ana melmelenga.

✡ **4:11:** 2Ko 11:23-27 ✡ **4:12:** Mat 5:44; 2Te 3:8

13 Pe nga etue nenge hehei pe hana te hele
poreke tote imem, mo tuacholia nga helenga nge
urana lange iri. Nge nike ke at heueu nei hehei
pe hana te naue imem ke pomanga alolap pe
sausaunga nenga ich lochloch.
14 Pe ure nemur nenge ehas sue iri nei, ehas
sue ke e hemeia imo ia ero. Iange imo apoi ke
pomanga tutuk mur toto, ke pomalam e teke e
hetore imo.
15 ✡Imo amo hetoronga halang nge te hetottore
imo nge Kristus, pe tememo halang ero. Tememo
iau toro mana iange a lohot ke tutuk mur imo
nga Iesus Kristus nena Helenga Urana Toto Ngana
nenge e haliu hote lala nge imo.
16 ✡Pomalam e teke a nanas tau tote lek poinga
mur.
17 ✡Pe e kulosia Timoti ke lange imo iange huna
nga nem mana. Timoti poi ke manga tukia toto pe
mutek tau tote i iange rahite Non Soke nena ume
ke kerkereng. Pe i lape helete metene mule imo
nga kue mur nenge e nanasia Iesus Kristus, nga
nenge e hetottore lala nge iri mata mur nga kileng
lochloch.
18 Pe mele hel nge imo te iech pe te palut lekleke
iri iange te teke ma lape eat mule nge imo ero ol.
19 Pe iau, nga Non Soke lemene ngana, lape eat
ke enau toto mule imo ke ueiuei mana. Pe lape
enau nga hana nemur reria kerkerenga nenge te
palut lekleke iri ia.
20 ✡Iange NeHalang nena naualanga pe nekinga
i helenga mana ero, i ure nenge hehei pe hana te

✡ **4:15:** Kal 4:19 ✡ **4:16:** Pil 3:17 ✡ **4:17:** Ume 19:22 ✡ **4:20:** 1Ko 2:4

henonou hote NeHalang kikina ngana nga reria
ume mur.
21 Imo mutemo taua poinga tei? A teke e mene
amo put at ke e hepengia imo? Eh, a teke e atia
letek urana ngana ke letek porekeia imo?

5

Alope Hote Mele Nenge Salau Hali

1 ✡Iok, mele hel te hele at nge iau ke te teke amo
hel nge imo te salaulau. Te teke none ma luluch
mule nge temene nehei mokona. Pe hana nenge te
eteia NeHalang ero te teke poinga nenge pomam
poreke toto.
2 Ol pe imo mam a palut hakaka ia utar? A hile
sue poinga nenge a heto hekeke imo pe letemo ia
lemo poinga poreke ngana ol. Pe mele nenge poia
poinga poreke ngana nem, urana nge a lope hote
ke koko teu luluch mule nge imo ero ol.
3 ✡Iau etu luluch nge imo ero pe opek tu luluch
nge imo lo. Pe e amneia ke pomalaka nga etu
luluch toto nge imo heueu nei pe e amnei urume
non nem nena poinga poreke ngana nem ke ulolo.
4 Pe e teke a heukirau nga Non Soke Iesus ene ke
a heleia poinga nenge lohot nei pe iau opek lape tu
luluch nge imo pule. Pe nga Non Soke Iesus nena
kerkerenga nenge tu luluch nge ita,
5 ✡ta tunge non nem lange Satan ke heporeke
singina. Ke pomalam lape Non Soke mene mule
opene nga nena haliunga ana etue.

A Hile Hote Mele Nenge Popoi Poinga Poreke Ngana

✡ **5:1:** Lev 18:7-8; Deu 22:30 ✡ **5:3:** Kol 2:5 ✡ **5:5:** 1Ti 1:20

6 ✡Poinga nenge a heto hekeke imo sipomo emo,
poreke. A eteia helenga nei ke ulolo nenge hele ke
teke, “Is unne sune mana poia beret itach ngana
ke huna haka.”
7 ✡Pe a saua is nem ol iange nike ngana lo, po-
malam lape a pomanga beret heueu ngana nenge
ana is ero. Iau e eteia ke imo apoi ke pomam iange
Kristus, tepoi tunginga ia I ke ulolo ke pomanga
sipsip nenge tapoi tunginga ia nga ara ngaunga
matana nenga Ingatoto ana etue.
8 ✡Ke pomalam ta saua beret nenge ana is nike
ngana pe ta mene beret heueu ngana nenge ana
is ero ke ta ngaua nga ngaunga matana nem.
Iange beret nenge ana is nike ngana heilangia
poinga poreke ngana. Pe beret heueu ngana nem
nenge ana is ero heilangia poinga urana ngana pe
helenga manmanna toto ngana.
9 Iau e hassia alalaha e lange imo ke ulolo pe e
hele lange imo ke e teke a koko luluch nge hana
nenge te salaulau ero.
10 Iri te salaulau pe saria chumchumchum pe te
kemkeme pe te heto hekeke aetapuna mur. Iau e
teke a ua toto aria ero iange nenge teke a ua toto
aria iok, a ua hot toto nga ich nei sapele.
11 ✡Lek helenga nemur luria mai koi: Hana
nenge te teke leteria manmanna nge Iesus pe te
popoia poinga poreke ngana mur kura, e teke a
koko luluch nge iri ero. Nenge te salaulau, pe saria
chumchumchum, pe te heto hekeke aetapuna, pe
te hele porekreke mele hel, pe te inin ke aria
hauaua, pe te kemkeme. E teke a koko luluch nge

✡ **5:6:** Kal 5:9 ✡ **5:7:** Isa 53:7; 1Pi 1:19 ✡ **5:8:** Deu 16:3 ✡ **5:11:** 2Te 3:6; Tit 3:10

hana nenge pomai ero pe a ngau luluch nge iri ero pule.

12-13 ✡Pe iri nenge leteria manmanna nge Kristus ero, iau lek ume nge e amnei teu langa reria poinga mur ero. Iange NeHalang i sipona lape amnei teu langa reria poinga mur. Pe iri nenge leteria manmanna nge Kristus, imo amo ume nge a amnei teu langa reria poinga mur. Iange NeHalang nena helenga hele ke teke, “None nenge tu luluch nge imo pe popoi poinga poreke ngana, a hile hote i ke lasus toto.”

6

A Hepengia Ure Meena Ngana Nenge Lohotot Nge Imo Kenek

1 Iok, nenge teke amoe nge imo letena inin taua neingana e, urana nge mene i lange NeHalang nena hana mur ke te amnei teu langa ure meena ngana nem. Pe pomerei nenge laia nge hana kelkel ngana mur nenge te eteia NeHalang ero ke te amnei teu la ia?

2 ✡A eteia ero kai? Imo NeHalang nena hana mur nge lape a amnei teu langa hehei pe hana nga kileng lochloch ngana nga ich reria poinga mur. Pe nenge teke nakumo nge a poia ume palaungana nem nenge lape lohot kura, pomere nge nakumo ero nge a hepengia ure kinkino ngana nemur nenge lohotot nga tunangamo heueu nei?

3 Pe a eteia lokai? Ita lape ta amnei teu langa angkelo mur reria poinga mur pule. Ke pomalam

---

✡ **5:12-13:** Deu 13:5; 17:7 ✡ **6:2:** Hem 20:4

nakura nge ta amnei teu langa poinga nemur nga
ich pule.
4 Pe nenge teke poinga e lohot, lape a laia nge
mele nenge rahite ume unne nga mata nenge
NeHalang ero ke hepengia?
5 Ia pomerei, amoe nge imo letena matana nge
hepengia poinga nenge lohot nge hana nai nem
ero? E poia helenga nei ke e teke e hemeia imo,
6 iange amo e nge imo mene neingana kela hana
nenge leteria manmanna nge NeHalang ero te
hepengia reria hunhelinga.
7 Pe e hele pengpeng lange imo; Imo a hunel
mulmule nge imo iange poinga nenge a nanasia
Kristus a altaua ke ulolo. Iau e teke apoi ke pomai
koi: Nenge teke te poi poreke imo ma te kemeia
lem ure, a chumele mene.
8 Pe ero. Imo titimo hel. Pe apoi poreke helel pe
a keme helel nge imo kura.
9 ✡Pe lape e hele pengpeng lange imo ke pomai;
Mele hel nenge te popoi poinga poreke ngana lape
teteu langa NeHalang nena naualanga pe nekinga
ero toto. Anau ala amo ke nek iange lape mele hel
te channanga ia imo. Salaunga kina mur pe iri
nenge te heto hekeke aetapuna mur pe nenge te
heporekreke leinga pe hana nenge te salaulau ke
mange hehei pe hana nenge te heporeke mulmule
hana mur,
10 pe iri nenge te kemkeme pe nenge te teke
iri toro manaia ure mur, pe nenge tein halali
pe iri nenge te ngailelele mele hel pe nenge te
ua tototo ia mele hel reria ure mur; iri lochloch

✡ **6:9:** Kal 5:19-21; Epe 5:5; Hem 22:15

ngana nenge te popoi ke pomai lape teteu langa
NeHalang nena naualanga pe nekinga ero toto.
11 ✡Pe amo hel nge imo, nge nike a popoi ke
pomam pe heueu nei ero ol. NeHalang Opene
helemlem tote imo lo pe hesilei hote imo ke nena
hana mur toto ia imo. Pe a lohot ke a pengpeng
toto nga matana lo. Poi ke pomam lange imo iange
Non Soke Iesus Kristus mete ke hemas mule imo.

A Heto Heke NeHalang Nga Singimo Pule

12 ✡Amo hel nge imo te teke, "Ure lochloch
ngana, ta poia nga lemere ngara. Teheo ele ero."
Pe e hele lange imo, ure hel te halaua ita ero. Ke
lemek ero nge sak iuch ia ute pele nenge tak tele
iau ke e nanas menmene.
13 ✡Amo hel te hele pule ke te teke, "Ngaunga
i sara ana ia ke sara menmene ngaunga." Pe e
hele lange imo, NeHalang lape poia ure nai nem
ke tehet. Ke pomalam a nauele singimo ke nek pe
a hesalangia ero iange singimo i salaunga ana ure
ia ero. Singimo i Non Soke nena ure ia ke a heto
heke Non Soke nga singimo.
14 ✡NeHalang hemaul heke mule Tuna nga
metenga nga nena kerkerenga pe lape hemaul
heke mule ita pule.
15 ✡Imo a eteia nei ero kai? Singimo mur elle
mana luluch nga Kristus singina. Pe nenge teke e
mene Kristus singina unne pe e heluluch tele nga
hei salaunga kina e singina, nem nakuna poreke
toto.

✡ **6:11:** Tit 3:3-7 ✡ **6:12:** 1Ko 10:23 ✡ **6:13:** 1Te 4:3-5 ✡ **6:14:** Rom 8:11; 1Ko 15:20; 2Ko 4:14 ✡ **6:15:** Epe 5:30

16 ✡Mele nenge ma luluch nge hei salaunga kina
e singina elle mana luluch nga hei nem singina.
Iange helenga nenge ma sio nga NeHalang nena
alalaha hele ke teke, “Non nem pe hei nem singiria
lape lohot ke elle mana.”
17 ✡Pe mele nenge tal teu luluche i langa Non
Soke Opene, lape lohot ke elle mana luluch nga
Non Soke Opene.
18 Ke pomalam ahul rumemo ia salaunga ana
poinga pe a hile tote. Iange poinga poreke ngana
hel nenge hehei pe hana te popoia tu mana nga
singiria nge hot. Pe iri nenge te salaulau te hep-
oreke tote singiria.
19 Imo a eteia ke singimo nemur imo sipomo
lemo ia ero. Opepengpeng nenge NeHalang tunge
lange imo pe tuteu nge imo ke ulolo, nena pele
laka singimo nemur. Ke singimo i NeHalang nena
ure ia.
20 ✡NeHalang mene mule imo nga uru nge
palaungana toto ke pomalam a heto heke I nga ure
lochloch ngana nenge a poia nga singimo.

7

Leinga Ana Poinga

1 Iok, e teke e hele teu langa ure mur nenge a
hasia ana alalaha ke at nge iau: Urana nge none
ma luluch nge hei e ero.
2 Pe salaunga ana poinga mur te lohot ke elela
toto lo, ke pomalam urana nge hana lochloch elle
pe elle mene i sipona nehei e pe hehei lochloch elle
pe elle mene i sipona ene e.

✡ **6:16:** Mat 19:5 ✡ **6:17:** Ioa 17:21-23; Rom 8:9-11 ✡ **6:20:** 1Ko 7:23; 1Pi 1:18-19

3 Pe a lohot ke imo elle mana nga poinga nenga
leinga. Iong non nem o tung tote iong lala nge lem
hei pe iong hei nem o tung tote iong lala nge em.
4 Iong hei nem o huele singim nge em ero iange
singim i em nena ure ia, pe iong non nem o huele
singim nge lem hei ero iange singim i lem hei nena
ure ia.
5 A lei hel pe aheo ele imo nga poinga nenge
ama luluch ero. Pe nenge teke a ngata hel ke
ama luluch ero, iok a tunge amo etue unne nem
ke a hetalaulau pe nga hoena ama luluch mule.
Iange nenge teke a nauele singimo lemene ngana
ke nek ero non poreke ngana lape helosio ia imo
nga poinga poreke ngana.
6 E heleia helenga nei pe i Non Soke na hotonga
ia ero koi. E hele hot mene ramak mana.
7 Iau lemek ke e teke hehei pe hana lochloch
tepoi ke mange iau. Pe ero iange NeHalang tunge
tunginga mur nge altototo lange hehei pe hana
lochloch. Mele nena pomai pe mele nena pomau.

8 Iok, e teke e hele ke pomai lange hehei pe hana
nenge telei ero pe pakar mur: Urana nge telei ero
ke pomange iau.
9 ✡Pe nenge teke te nauele singiria lemene
ngana ero, urana nge telei. Iange lape salaunga
ana poinga kik heke iri pe tepoi rara pulut mana
lange hehei hel pe hana hel nenge te leia iri ero.

10 ✡Iok, e teke e tunge hotonga nei lange hehei pe
hana nenge telei ke ulolo. (Pe hotonga nei iau lek
hotonga ia ero, Non Soke nena hotonga ia.) Heie
ua ene ana ero toto.

✡ **7:9:** 1Ti 5:14 ✡ **7:10:** Mat 5:32

11 Pe nenge teke ua ene ana, tu mana ke pomam
lola pe lei mule ero ol. Teke merei pe la ke tu luluch
mule nge ene. Pe ene iong otak hoa amo leinga
ero.
12 Pe e teke e hele ke pomai lange iri lochloch
ngana hel pule nenge telei: (Nei Non Soke nena he-
lenga ia ero koi, iau sipok lek helenga.) Nenge teke
NeHalang nena none nehei, letena manmanna
nge Kristus ero pe hei neu lemene ke teke tu luluch
nge i kura, iong NeHalang nena non nem o hile i
ero.
13 Pe nenge teke heie ene, letena manmanna nge
Kristus ero pe non neu lemene ke teke tu luluch
nge i kura, iong hei nem o hile i ero.
14 Iange hei nenge letena manmanna lape o poia
ene nenge letena manmanna ero ke lohot ke i non
pengpeng. Pe non nenge letena manmanna lape o
poia nehei nenge letena manmanna ero ke lohot
ke i hei nge pengpeng. Pe nenge teke ero, lape
tuturia mur te eteia poinga nenge te heto hekeke
NeHalang ero. Pe heueu nei tuturia mur tetu ke te
lemlem nga NeHalang matana kura.
15 ✡Nenge teke none ma heie nenge letena man-
manna ero ua nehei ma ene ana, poia nga lemene
ngana. Iong e nenge letem manmanna pe poinga
nei lohot nge iong, letem meena ia ero. Otu ke opoi
tetele, iange NeHalang iua ita ke ta nanasia poinga
nenge tatu ke tanek.
16 ✡E hele ke mai iange iong hei nem o eteia ero,
lape o poia em ke letena manmanna ma ero. Pe
iong non nem o eteia ero, lape o poia lem hei ke
letena manmanna ma ero.

✡ **7:15:** Rom 14:19 ✡ **7:16:** 1Pi 3:1

Tatu Mana Nga Tatu Ngara Nenge NeHalang Tunge Nge Ita

17 Hotonga nei e helele ia lange iri mata mur
lochloch pe lape e heleia lange imo pule. Imo elle
pe elle NeHalang iua imo nga atu ngamo nenge
i sipona tunge lange imo, pe a nanas mene atu
ngamo nem ke pomalalom.
18 Nenge teke NeHalang iua none nge te riria
singina lo, non nem mai hit mule singinga ke rorol
mule ero ol. Pe nenge teke NeHalang iua none nge
te riria singina ero kura, non nem la ke terir mule
singina ero ol.
19 ✡Iange poinga nenge ta ririr us pe nenge ta
ririr us ero, i ute pele nge palaungana ero. Ure
nenge palaungana toto ngana laka; poinga nenge
ta nanasia NeHalang nena hotonga mur.
20 Ke imo elle pe elle atu ngamo nenge a nananas
ia pe NeHalang iua imo, a nanas tau mene ke
pomalalom.
21 Imo nenge aume manmana nge hana hel pe
NeHalang iua imo, letemo meena ia ero. Pe nenge
teke a hottaua kue nge mene hote imo nga ume
nem pe atu mana ol, iok ananas mene kue nem.
22 ✡Iange mele nenge ume manmana nge hana
hel pe NeHalang iua i ke at luluch nge Kristus,
lohot ke Kritus nena non nenge mene mule. Po-
malam mana nge mele nenge ume nge hana hel
ero. Nga etue nenge NeHalang iua i ke at luluch
nge Kristus, mele nem lohot sapele ke Kristus
nena non nenge umume nge I.
23 NeHalang mene mule imo nga uru nge

✡ **7:19:** Rom 2:25; Kal 5:6; 6:15 ✡ **7:22:** Plm 16; 1Pi 2:16

palaungana toto. Ke pomalam a longo taua hana
hel ke aume mule nge iri ero ol.
24 Titik mur pe liliuk mur, atu luluch mana nge
NeHalang pe a nanas mene atu ngamo nenge iua
imo ia ke pomalam mana.

Helenga Nenga Hehei Pe Hana Nenge Telei Ero

25 Iok, imo ahas at nge iau pe ara heke hehei
pe hana nenge telei ero aria helenga. Non Soke
nena helenga unne langa nem ero pe lape e hele
hote letek tuanin ngana mur lange imo. Pe lape
letemo manmanna nga lek helenga iange NeHa-
lang letena ia iau ke ulolo.
26 Heueu nei ure meena ngana mur halang te
lohotot. Ke pomalam urana nge imo hehei pe
hana nenge alei ero atu ke pomalam mana ol.
27 Imo nenge alei lo alei hel lola, pe imo nenge
alei ero kura alei ero ol.
28 Pe nenge teke o tango lem hei ke olei, o poia
poinga poreke ngana e nga nem ero la. Pe nenge
teke hei malolong e lei, i poia poinga poreke ngana
e ero pule. Iau e teke epoi ele imo nga ure meena
ngana mur nenge lohot ke kokoes manmana nge
hehei pe hana nenge te lechlei.
29 Titik mur ure nenge e teke e heleia ngana koi
nei; Etue hetala ngana heroi toto lo. Ke pomalam
nga etue unne nenge tu nei ol, imo nenge alei
letemo langa poinga nenga leinga ero. Letemo tu
mana ke pomanga iri nenge telei ero.
30 Ke pomalam mana nge iri nenge te tangtang
pe iri nenge te iechech pe iri nenge te olol ure. Iri
nenge te tangtang leteria poi ke mange iri nenge
te tang ero pe iri nenge te iechech leteria poi ke

mange iri nenge te iech ero pe iri nenge te olol ure,
leteria poi ke mange iri nenge reria ure ero.
31 ✡Pe iri nenge te popoia aria ume nga ure ne-
mur nga ich nei leteria poi ke mange hana nenge
muteria taua ure mur nga ich ero. Iange ta eteia
ke ich nei lala nga het nganngana lo.
32 Iau e teke letemo una rara nga ute hel ero.
None nenge lei ero letena tu mana nga Non Soke
ana ume. Pe letena una ngana nga nenge teke poia
Non Soke letena ke iech.
33 Pe non nenge lei letena unaia ure nemur nga
ich nei, iange teke poia nehei letena ke iech.
34 Ke pomalam ure nai te taktele helia i. Pe hei
nenge lei ero pe hei malolong nenge lei ero toto,
leteria una nga poinga nenge te tung tote singiria
pe operia lange Non Soke iange te teke te poia Non
Soke letena ke iech. Pe hei nenge lei, letena una
ia ure nemur nga ich nei iange teke poia ene ke
letena iech.
35 E heleia helenga nei iange e teke e halaua imo.
Lemek ero nge etal heke ure meena ngana lange
imo. E teke e halaua imo ke a nanasia poinga
nge pengpeng pe mutemo taua Non Soke nga ure
lochloch.
36 Pe nenge teke none lemene ke leia hei malo-
long mera ngana e pe amnei nga letena nge popoia
poinga nenge urana ero lange hei neu, iok, la ke iri
nai telei hel mana ol. Ute pele nge poreke nga nem
ero.
37 Pe nenge teke none nauele singina lemene
ngana mur ke nek pe i sipona letena haka ke teke
lei ero, poinga nem urana.

✡ **7:31:** 1Io 2:17

38 Ke pomalam none nenge leia nehei malolong
ngana e poia poinga nge urana. Pe none nenge tu
mana pe leia heie ero, poia poinga nenge urana
toto.
39 ✡Hei nenge lei urana nge tu luluch mana nge
ene ke nek. Pe nenge teke ene mete, ute pele poi
ele i nge lei haka mule ero. Pe nenge teke lei haka
mule, leia none nenge letena manmanna nge Non
Soke.
40 Nga letek e teke hei nem lape mene iechinga
palaungana nga nenge teke tu mana pe lei haka
mule ero ol. Pe e eteia ke NeHalang Opene tunge
lete matana ngana nei at nge iau.

8

Ngaunga Nenge Te Kalongia Lala Nge Aetapuna Mur

1 ✡Iok, nga lemo alalaha a onteia iau nga
ngaunga nenge te kalongia lala nge aetapuna
mur. Ita lochloch ta eteia ure nei lo. Pe letera
matana ngana mur poia ita ke tatal heke totote ita
nge mele hel.
2 ✡Iri nenge te teke te etei toto lape te eteia ute
pele ero.
3 Pe mele nenge mutena tau tote NeHalang lape
mene lete matana ngana nge NeHalang.
4 ✡Iok, nga poinga nenge te ngaua ngaunga
nenge te kalongia lala nge aetapuna mur: Ita
lochloch ta eteia ke NeHalang elle mana pe itoro
mana tu ke maulul pe aetapuna pele tu ke maulul
nga ich nei ero toto.

✡ **7:39:** Rom 7:2-3 ✡ **8:1:** Ume 15:29 ✡ **8:2:** Kal 6:3 ✡ **8:4:** Deu 4:39; 6:4; Kal 4:8

5 Hana halang te hetue ure hel nga tapa pe nga
ich ke te teke non soke pe nehalang ia iri. Pe ure
nemur iri Non Soke pe iri NeHalang ero toto.
6 ✡Ita ara Soke NeHalang elle mana, ngana laka
Temere NeHalang itoro. Non elle mana nenge
ala hote ure lochloch pe nena hana mur toto ita.
Pe ara Non Soke laka Iesus Kristus i toro mana.
NeHalang ala hote ure lochloch iange huna nge I
mana pe ta mene maulinga ke koko nge I.
7 Pe hulua halang te eteia nei ero. Iange te
nanas tau tote aetapuna mur pe leteria mallaha
kenek ero nga etue nenge te ngaua huros nenge
te kalongia lala nge aetapuna mur. Pe te amneia
ke te poia poinga poreke ngana.
8 Pe ngaunga nenge ta ngaua poia ita ke tala
rochroi nge NeHalang ero. Pe pule ta ngaua pe
poia ita ke ta urana nga NeHalang matana ero pe
nenge teke ta ngaua ero poia ita ke ta poreke nga
NeHalang matana ero.
9 ✡Pe a nauala ke nek iange lape lemo poinga
nenge angau pulut mene ngaunga nemur, helosio
ia iri nenge leteria manmanna ngana kino mana
ke te losio teu mule nga poinga poreke ngana.
10 Nenge teke mele nenge letena manmanna
ngana kino mana, naue iong nge o ngaungau
nga hatanga nenge aetapuna mur, lape mele nem
letena haka ke ngaua huros nenge te kalongia
lange aetapuna mur pule.
11-12 ✡Ke letem matana ngana nem heporeke
Iesus nena none nenge letena manmanna ngana
kino mana. Iange iong opoia i ke amnei teu ke

✡ **8:6:** Epe 4:5, 6 ✡ **8:9:** Rom 14:13-15; Kal 5:13 ✡ **8:11-12:** Rom 14:15, 20

nek nga utar nenge poreke pe utar nenge urana
ero ol. Pe mele nem Kristus mete ke mene mule
i ke ulolo. Ke poinga nenge o poia poinga poreke
ngana lange tim e ke pomam, o poia poinga poreke
ngana lange Kristus ke ulolo.
13 ✡Ke nenge teke e ngaua ngaunga e pe e hep-
oreke Non Soke nena none ke losio teu mule nga
poinga poreke ngana, lape e ngau mule huros ero
ol. Pomalam lape e poia tik e ke losio mule ero.

9

Hekulkulonga Paulus Iech Nge Mene Uruna Ero Nga Nena Ume

1 ✡Iau Non Soke nena hekulkulonga, pe ute pele
nge poiele iau nge e umeia nena ume ero. E naue
ara Non Soke Iesus nga matak ke ulolo? Pe lek ume
nei laka nenge poia imo ke a lohot ke nena hana
mur imo nem.
2 ✡Mele hel te teke iau hekulkulonga e ero pe
imo a eteia ke iau hekulkulonga e, iange lek ume
nganangana lohot pe tal apena pe penna nge imo
ke ulolo.
3 Nenge teke hana tetue iau nga helenga lape e
hele ala ak ke mai koi,
4 ✡Pomerei nge imem nai Parnapas nenge
moume ke mo halaua imo? NeHalang hekerk-
ereng ia imem ke mo poia ume nei, pe pomerei
nenge a nau at nge imem nga ngaunga pe ech
unne ero?
5 Non Soke titina mur pe hekulkulonga mur pe
Petrus te mene hehei nenge leteria manmanna

✡ **8:13:** Rom 14:21 ✡ **9:1:** Ume 22:17-18; 26:16; 1Ko 15:8-9
✡ **9:2:** 2Ko 3:2-3 ✡ **9:4:** Luk 10:8

ke te leia iri. Pe pomerei nge imem mai? Imem,
toinge mo mene lemem hehei mur ke tei luluch
nge imem nga ume nei iange NeHalang hekerk-
ereng ia imem ke mange iri pule.
6 Eh, imo letemo ma ke merei? A teke iau pe
Parnapas lape mo tango rara ume ke moume ke
mo halaua imem nga motu ngamem?
7 Palinga hel ana hana mur te olol iri siporia aria
ngaunga ero. Amo tei nenge tue ume e pe ngaua
ngaunga e nga ume nem ero? Mele nenge nauele
kolok mur lape pip hote kolok heheina siuria eina
pe inia pule.
8 Helenga nei lohot nga ita non letera matana
ngana mana ero. Hotonga heleia ke elle mana ke
pomai.
9 ✡Ke Hotonga nenge Moses hele ke teke; “Nga
etue nenge kolok i hakaka nga uit nganangana
ke poi hotote paena mur, atom ele hanna ero.”
Pomerei nenge NeHalang poia helenga nei, letena
ia kau kolok neu mau?
10 ✡NeHalang letena ia ita ke ngana laka nenge
poia helenga nem. Ke mele nenge tutua pe nenge
lululu, nga leteria nge teu te eteia ke lape te mene
ngaunga nga reria ume nenge te poia.
11 ✡Ure nenge palaungana toto ngana koi nei;
Imem motue ngaunga tutuna nenga Opepeng-
peng nga letemo ke haka. Pe singira ana ure nenge
a kalongia at nge imem i ure nenge kino mana.
12 ✡Mele hel te loloch urelu nge imo ke ulolo pe
pomerei nge imem? Lemem kerkerenga palaun-
gana toto nge iri pe heo ngana nge mo loloch urelu

✡ **9:9:** Deu 25:4; 1Ti 5:18 ✡ **9:10:** 2Ti 2:6 ✡ **9:11:** Rom 15:27
✡ **9:12:** Ume 20:34; 2Ko 11:9

nge imo pule ma?

Pe urelu nenge toinge mo lolochia nge imo ngana koi mo mene ero. Iange mo teke hehei pe hana tera hit tote Kristus nena helenga. Ke pomalam mo chumele mene ure meena ngana pe mopoia poinga nem ero.

13 ✡Imo a eteia ke iri nenge te umume nga NeHalang nena tunginga ana pele te menmene aria ngaunga nga NeHalang nena tunginga ana pele. Pe iri nenge te popoi tunginga nga tunginga ana hatanga te mene huros unne nga tunginga nem.

14 ✡Ke pomalam mana Non Soke talue ke teke iri nenge te haliu hotote helenga urana toto ngana, te mene halaunga nga reria ume nem pule.

15 Non Soke talue helenga ke pomam pe iau e mene halaunga unne e ero toto. Pe heueu nenge ehas ia alalaha nei, e tang haka halaunga nge imo ero. E teke e mete tala mukam iange lemek ero nge mele ua toto ia iechinga nenge tunge iau. E iech toto iange e mene uruk unne nge mele pele ero.

16 ✡Iau e haliu hotote helenga urana toto ngana pe e heto haka iau ia ero. Iange NeHalang henonou hote iau ke e poia ume nem, pe nenge teke e poia ume nem ero lape NeHalang nau urume iau nga hoena.

17 Nenge teke e haliu hote helenga urana toto ngana nga iau sipok lemek ngak lape e mene uruk ia. Pe nei NeHalang i sipona henonou hote iau nga ume nei.

18 Pe lape e mene uruk utar nga ume nei? Uruk toto laka lom nenge; E iech mana nge e haliu hote

---

✡ **9:13:** Deu 18:1-3 ✡ **9:14:** Mat 10:10; Kal 6:6 ✡ **9:16:** Jer 20:9

helenga urana toto ngana lange hehei pe hana pe
e long heke uruk ero. Lemek ero nge e mene ute
nge hehei pe hana nga ume nenge e haliu hotote
helenga urana toto ngana.

Paulus Ume Ke Halaua Hehei Pe Hana Lochloch

19 Iau non pele nena non iau ero pe eume nge
mele pele ero pule. Iau sipok e talue iau ke eume
nge hulua lochloch. Iange e teke e heole hana
halang ke te nanasia Kristus.
20 ✡Nga etue nenge etu luluch nge Iuta mur e
nanas taua reria poinga mur iange e teke e heole
hana halang nge iri. Iri te nanasia hotonga nenge
Moses pe iau ero. Pe e nanas mene iri iange e teke
e heolole iri.
21 Pe nga etue nenge etu luluch nge iri nenge te
nanasia hotonga nenge Moses ero, e nanasia reria
poinga mur pule iange e teke e heole hana lomon-
mona ngana mur pule. Iau e nanasia Kristus nena
hotonga pe e hile hote NeHalang nena hotonga
ero.
22 ✡Pe nge iri nenge leteria manmanna ngana
kerkereng ero, etu luluch nge iri pe epoi ke po-
mange iri pule. Pe eume ke kerkereng toto ke e
nanasia reria poinga mur lochloch iange e teke e
heole hana halang nge iri.
23 E poia ure nemur nenge e helele ia nei iange e
teke Iesus nena helenga urana toto ngana song ke
langa kileng lochlolch. Pomalam iau lape e mene
petanga unne pule nga petanga nenge lohot nga
helenga urana toto ngana nei.

Ta Song Ke Kerkereng Ke Ta Mene Tunginga

✡ **9:20:** Ume 21:20-26 ✡ **9:22:** 2Ko 11:29

24 Imo a eteia ke songinga ana hana mur nenge
te songsong iri halang pe elle mana nge iri lape
mene tunginga. Pomalam a song ke kerkereng
pule ke a mene tunginga pule.
25 ✡Iri nenge te teke te koko teu nga
hesalanginga nemur tela ke te mene hengetoro
kerkereng ngana. Tepoi ke pomau iange te teke te
mene tunginga. Pe tunginga nenge te mene nem
lape tu ke etue choro mana pe ita ta teke ta poia
ke ta mene tunginga nenge tu ke koko.
26 Ke pomalam e song ke kerkereng pe e song
ke pengpeng mana kela het nga songinga hetala
ngana. Pe pule epal ke pomanga non nenge penna
chapar rara ero.
27 ✡E palia mautuk pe e hekerkereng ia singik ke
e haliu hote helenga urana toto ngana lange hehei
pe hana pe e eulo hot tote. Ke pomalam nga hoena
lape e mene lek tunginga.

10

A Heto Heke Aetapuna Mur Ero

1 ✡Titik mur pe liliuk mur, e teke letemo la mule
nga ure nenge lohot nge rera tete mur nge nike
nenge te nanasia Moses. Iri tei luluch nga ulu
pe ulu nem nauele iri ke nek pe te tamo tele nga
ruach remenmen ngana ke tela nga ele.
2 Iri tepoi ke pomalaka nga te mene henuninga
nga ulu pe ruach pe te lohot ke Moses nena hana
mur ia iri.

✡ **9:25:** Pil 3:14; 2Ti 2:4-5; 4:7-8 ✡ **9:27:** Rom 8:13; 13:14 ✡ **10:1:** Exo 13:21-22; 14:22-29

3 ✡Pe iri lochloch te ngaua ngaunga nenge NeHa-
lang nena angkelo tunge lange iri.
4 ✡Pe iri lochloch te inia ech nenge NeHalang
nena angkelo tunge lange iri nenge lele hot nga
um. Pe um nem heilang ia Kristus nge tu luluch
nge iri.
5 ✡Pe ero. Halang nge iri, NeHalang iech nga
reria poinga mur ero. Ke pomalam hemete iri ke
koluria masio parai mana nga ich sana lomona.
6 ✡Pe ure nenge lohot nge iri nem teke heneue
ita nenge ta teke ta popoi poinga poreke ngana.
7 ✡A heto heke aetapuna mur ero. Pe apoi
ke pomange hana hel nge iri nemur ero. Iange
NeHalang nena helenga nenge tehas sue ke ululo,
hele ke teke, “Hehei pe hana teare sio ke te ngau
pe tein pe te lohaka ke tehes rara.”
8 ✡Ke hehei pe hana nemur hel te poia poinga
nenge te salau rara pe NeHalang hemete iri. Pe
nga etue elle mana iri 23,000 te mete lochloch. Ke
pomalam a nanasia poinga nenge iri te poia neu
ero.
9 ✡Pe a ollaka hote Non Soke nga lemo poinga
poreke ngana ana tuangachol ero. Iange hel nge
iri te poia poinga nem pe ilimo mur tehun lapue
iri.
10 ✡Pe letemo inin pe a ngungunu ia NeHalang
ero iange hehei pe hana nemur, hel nge iri tepoi ke
pomam pe angkelo nenge hunun, hun lapue iri.
11 Ure nemur te lohot nge iri ke heneue ita. Pe
masio nga NeHalang nena alalaha nenge tehas

✡ **10:3:** Exo 16:35 ✡ **10:4:** Exo 17:6; Num 20:11 ✡ **10:5:** Num 14:29-30 ✡ **10:6:** Num 11:4, 34; 1Ko 10:11 ✡ **10:7:** Exo 32:6 ✡ **10:8:** Num 25:1-9 ✡ **10:9:** Num 21:5-6 ✡ **10:10:** Num 16:41-49

sue ke ulolo ke hetore ita lochloch ngana, iange ta
tutu nga etue hetala ngana mur lo.
12 Ke imo nenge letemo tuanin ke a teke ames
ke kerkereng nga letemo manmanna ngana lo, a
nauala amo ke nek ol, ma lape a losio pule.
13 Nenge teke ure meena ngana lohot nge imo
a eteia ke ure nem lohot tala nge hehei pe hana
lo. Pe NeHalang i non nenge hele ke manmanna
pe nanas pengpeng ia nena helenga. Pomalam
lape poia ure meena ngana nemur ke te heporeke
tote imo ero. I lape henonoua iong nga kue nenge
halaua iong ke omes ke kerkereng ke o takisia ure
meena ngana nem.

Ahul Rumemo Ia Aetapuna Mur Pe A Nanasia NeHalang

14 Ke pomalam titik pe liliuk mur, ahul rumemo
ia aetapuna mur.
15 E hele lange imo iange letemo matana lo
ke imo sipomo a amnei teu ke nek toto nga lek
helenga.
16 ✡Nga etue nenge ta hele urana pe tain nga
eulinga nga ngaunga nenge Non Soke, ta lohot ke
ita elle mana nga Kristus eina. Pe nga etue nenge
ta ngaua ngaunga nenge ta reke, ta lohot ke ita elle
mana nga Kristus mirana.
17 ✡Ita halang toto pe ngaunga elle mana. Pe ta
lohot ke ita elle mana iange ta ngaua ngaunga elle
nem mana.
18 ✡Letemo metene Israel mur. Iri te heta-
laulau pe te ngaungaua ngaunga nenge te popoi
tunginga ia lala nge NeHalang pule.

✡ **10:16:** Mat 26:26-28 ✡ **10:17:** Rom 12:5 ✡ **10:18:** Lev 7:6

19 ✡Iau mai e helele ia utar toto mai? Ngana kai
ngaunga nenge te kalongia lala nge aetapuna mur
mai? Eh, e helele ia kai aetapuna mur mai?
20 ✡Ure nenge e helele ia ngana koi nei; Utar
nenge hana nenge te eteia NeHalang ero te popoi
tunginga ia nga reria hatanga, te poia lange NeHa-
lang ero. Te poia la laka nge uneinei mur pe iau
lemek ero nge atal teu luluche imo lange uneinei
mur.
21 ✡Nenge teke ain nga Non Soke ana eulinga
lo, ain nga aetapuna mur aria eulinga ero ol. Pe
nenge teke a ngau nga hatanga nenge Non Soke lo,
a ngau nga hatanga nenge aetapuna mur ero ol.
22 ✡Ita ta teke ta helete inin ia Non Soke laka nga
poinga nenge pomam. Ia kikira toto ke mange i
kai?

Ta Heto Heke NeHalang Ene Ke Kokoes

23 ✡ "Ita nakura nge ta poia ure lochloch." Nei
manmanna pe e hele lange imo, ure lochloch
ngana te urana ero. "Ita nakura nge ta poia ure
lochloch." Pe ure lochloch ngana te halaua ita ero.
24 ✡Ke pomalam letemia mele hel ke o halaua iri
pule. Letem tu mana nge iong toro ero.
25 Huros nenge te ololia nga ingala matana o
mene pe o ngau pulut mene. Pe letem una ia
onteinga nemur nenge pomai ero; "Huros nei at
langai pe tepoi utar ana ia?"
26 ✡Iange NeHalang nena helenga nenge tehas
sue ke ulolo, hele ke teke, "Ich pe ure lochloch

✡ **10:19:** 1Ko 8:4 ✡ **10:20:** Deu 32:17; Hem 9:20 ✡ **10:21:** 2Ko 6:15-16 ✡ **10:22:** Deu 32:21 ✡ **10:23:** 1Ko 6:12 ✡ **10:24:** Rom 15:1-2 ✡ **10:26:** Psa 24:1

ngana nenge tetu nga ich NeHalang nena ure mur
ia iri.”
27 Nenge teke mele hel nenge leteria manmanna
ero, te iua iong kela o ngau luluch nge iri, o ngau
pulut mene utar nenge te tunge lange iong. Pe
ngaunga nem at ngana pe ana ume nge merei o
ontei rara ia ero.
28 ✡Pe nenge teke mele hele lange imo ke teke,
“Ngaunga nem te kalongia lange aetapuna mur
lo.” Nga etue nenge o longe ke pomau o ngaua
ngaunga nem ero ol. Iange e teke letemia mele
nenge hele lala nge iong nem, ke i pule eteia ke
ngaua ngaunga nem ero.
29 Iau e heleia a amnei teu ngamo nga ure nenge
urana pe poreke ero. E helele ia kou mele neu
amnei teu ngana. Iau nakuk nge e ngau pulut
mana pe mele pele poi ele iau nga lemek ngak ero.
30 ✡Nenge teke e hele urana lange NeHalang nga
ngaunga nenge e ngaua, pomerei nenge mele pele
hele poreke iau nga ngaunga nenge e heto haka
NeHalang ia?
31 ✡Ke imo pule a heto heke NeHalang nga ure
lochloch ngana nenge a popoia. Ngaunga nenge a
ngaua pe utar nenge a inia, a heto heke NeHalang
ia.
32 ✡Pe atu ke nek mana, ma lape a heporeke Iuta
mur pe hana lomonmona mur pe hehei pe hana
nga mata nenge NeHalang nga leteria manmanna
ngana.
33 ✡Apoi ke mange iau ke a halaua hehei pe
hana. Iange iau letek ia iau sipok ero. Letek ke

✡ **10:28:** 1Ko 8:7 ✡ **10:30:** 1Ti 4:4 ✡ **10:31:** Kol 3:17 ✡ **10:32:** Rom 14:13 ✡ **10:33:** 1Ko 9:20-22

e teke e halaua hehei pe hana ke NeHalang mene
mule iri.

11

1 ✡A nanasia lek poinga iange iau e nanasia
Kristus nena poinga.

Poinga Nenge Ta Hetalaulau Pe Ta Popoia

2 Iau e iech toto nge imo iange letemo metene
iau pe a nanasia ure lochloch nenge e hetoro sue
lange imo.
3 ✡Pe e teke a eteia ke hana lochloch aria soke
laka Kristus pe hehei mur aria soke laka eria mur
pe Kristus ana soke laka NeHalang.
4 Ke nenge teke none ruchite palpalna pe het-
alaulau nem pe haliu hotote NeHalang nena he-
lenga nenge tunge lala nge i, hemeia Kristus nga
poinga nem.
5 Pe hehei nenge te ruchite palpalna pe heta-
laulau, nem pe haliu hotote NeHalang nena he-
lenga nenge tunge lala nge iri, te hemeia eria
mur nga poinga nem. Poinga nem elle mana ke
pomange hehei nemur nenge telak sio lochloche
palpalria ina pe te meia iri.
6 Nenge teke heie ruchite palpalna ero, urana
nge te here palpalna pe te laksue ke lasus. Pe
nenge teke meia i nge te here palpalna pe te laksue
iok, urana nge ruchite palpalna.
7 ✡Pe non pele ruchite palpalna ero. Iange
NeHalang umeia non nem ke nakuna pomange I
pe ngana sipona tu teu nge non nem. Pe hana
nakuria pe ngaria toto tu nge hehei.

✡ **11:1:** 1Ko 4:16 ✡ **11:3:** Gen 3:16; Epe 5:23 ✡ **11:7:** Gen 1:26-27

8 ✡Iange NeHalang ume hote none nga hehei
singina ero. NeHalang ume hote heie nga none
singina.
9 Pe ume hote none ke halaua heie ero. I ume
hote heie ke halaua none.
10 Ke pomalam urana nge heie ruchite palpalna
pe haliu hote NeHalang nena helenga, poinga
nem urana nga NeHalang nena angkelo mur
mataria.
11 Oe, nem nge hehei mur. Pe nenge ita lochloch
tatu ngara luluch nge Non Soke, none tu ke i toro
ero pe heie tu ke i toro ero.
12 Iange nge nike, hei nenge tengene ana lohot
nga none singina, pe nga hoena hehei te hohoe
hana mur ol. Pe ure nemur te lohot ke pomalam
nga NeHalang lemene ngana.
13 Imo sipomo a amnei teu langa helenga nei:
Nenge teke heie ruchite palpalna ero pe heta-
laulau lange NeHalang, poinga nem urana ma
ero?
14 Nga tanau ngara, none tuahe mule i nga pal-
palna ina nenge hou ke halang.
15 Pe nenge heie palpalna ina hou ke halang,
urana iange nena olenga haka ia.
16 Amo pele tuinaunau rara ero iange imem
pe NeHalang nena mata mur lochloch mo nanas
mene kue nei ke pomalam mana.

Ngaunga Nenge Non Soke
(Mat 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20)

17 Nga lek helenga mur nenge e tung hotote nei,
lape e heto haka imo ia ute pele ero toto. Iange

✡ **11:8:** Gen 2:18-23

e naue ke nga lemo poinga nenge a eukirau ke a
hetalaulau, ute pele nge urana lape lohot ia ero.
18 ✡E teke e hele ke pomai mukam. E longe nge
te teke nga etue nenge a hekirau ke a hetalaulau,
alas hulu helel pe a are ke mullimo elle ero, pe iau
letek manmanna unne nga helenga nem.
19 Pe poinga nem lohot ke henonou hot peng-
peng ia itei hel toto nenge te nanasia helenga
manmanna toto ngana.
20 Nga etue nenge a eukirau ke a ngau, a teke ma
a ngaungaua ngaunga nenge Non Soke, pe i ero la.
21 Iange nga etue nenge a ngaungau a kulala hel
ero. Amo hel te hemukmuka ngaunga pe tein ke
aria hauaua lo pe hel te metmete aria kura.
22 Pomerei? Lemo pele ero toto loma nge a ngau
pe ain? Imo a teke a at ke a hesalang ulu mene
mata nenge NeHalang pe a hemeia iri nenge reria
ure ero, ae? Lape e heleia imo ke pomerei? A teke
e heto heke imo nga lemo poinga nem? Ero toto.
23 Hengetoro nenge e mene nge Non Soke, e het-
ore lange imo ke ulolo: Nga miliko nenge te tung
heke Non Soke Iesus langa hana poreke ngana
mur peria, mene ngaunga
24 pe hele urana lange NeHalang. Ke het pe reke
pe hele, “Mirak koi nei. A mene pe a ngaua. A poia
poinga nei pe letemo metentene iau.”
25 ✡Iok, te ngau ke het pe mene eulinga pe poia
ke pomalam pule, pe hele, “Eik koi nei a mene
pe ain ia. Eik nenge NeHalang poi nena tomunga
hel heueu ngana ia. A poia poinga nei pe letemo
metentene iau.”

✡ **11:18:** 1Ko 1:10-12 ✡ **11:25:** Exo 24:6-8; Hip 8:8-13

26 Nenge nei luna mai koi, nga etue lochloch
nenge a ngaua ngaunga nei pe ain nga eulinga nei,
a hele hote Non Soke mete ngana kela het nga etue
nenge at mule.
27 ✡Pe mele nenge poi esalanginga mana ke
ngaua ngaunga pe in nga eulinga nenge Non Soke,
mele nem poi poreke Non Soke mirana pe eina ke
ulolo.
28 Ke pomalam imo elle pe elle anau teu la mule
nga letemo ke nek mukam. Ke het ol laka a ngaua
ngaunga pe ain nga eulinga nem.
29 Iange mele nenge ngau pulut mene Non Soke
mirana pe in pulut mana nga eulinga nem pe eteia
luna ero, poi haka ana nge NeHalang ke ulolo.
30 Ke ngana laka nenge imo halang singimo
haleles pe a makuk leilei pe amo hel te metmete.
31 Pe nenge teke ita sipora ta amnei teu at mule
nge ita ke nek tala mukam, nem lape NeHalang
amnei teu nga rera poinga mur ero ol.
32 ✡Pe nenge teke Non Soke amnei teu at nga rera
poinga mur, urana iange i teke hetore ita ke ta erue
luluch nge hehei pe hana nga ich nei ero.
33 Ke pomalam titik mur pe liliuk mur, nenge
teke a eukirau ke a ngau nga ngaunga nenge Non
Soke, a kulkulala hel mukam.
34 Pe nenge teke mele mete ana toto, ngau tala
nga nena pele mukam. Iange lape a poia poinga
poreke ngana pe Non Soke amnei teu langa lemo
poinga nem.

Ure hel tetu kura pe nga etue nenge eat ke e
lohot nge imo, lape e hepeng hote lange imo ol.

✡ **11:27:** Hip 10:29 ✡ **11:32:** Hip 12:5-6

12

Opepengpeng Nena Tunginga Mur

1 Iok, titik mur pe liliuk mur imo a ontei iau ia
tunginga mur nenga Opepengpeng pe lape e hele
teu langa nem pule. Iau e teke a eteia ure nem
kenek toto.
2 ✡Nge nike letemo manmanna nge Non Soke
ero kura pe te mene imo kela a heto hekeke aeta-
puna mur nenge ngaria tuteu nge iri ero.
3 ✡Ke pomalam e teke e hemallaha hote lange
imo ke pomai; Mele nenge NeHalang Opene tuteu
nge i hele poreke Iesus ero. Pe pule mele nenge
Opepengpeng tuteu nge i, lape hele ke teke Iesus i
Non Soke.
4 ✡Opepengpeng nena tunginga mur iri altototo,
pe Ope elle mana nem tung hote tunginga nemur.
5 Pe kue halang nge ta poia ume lange Non Soke
pe Non Soke elle mana.
6 Pe ume kuena ngana mur halang nenge ta
popoia. Pe NeHalang elle mana pe i toro mana ha-
laulaua ita nga rera ume lochloch ngana nemur.
7 Pe Opepengpeng henonoua kue urana ngana
nge ita elle pe elle ke ta halaua Non Soke nena
hana mur lochloch.
8 Ke Opepengpeng nem halaua mele hel ke te
etei tote NeHalang letena tuanin ngana mur. Pe
halaua hel ke te urana toto nga leteria matana
ngana nenge te hetottore hehei pe hana.
9 Pe hel, Ope elle nem tunge leteria manmanna
ngana mur. Pe iri nenge te hemasmasia haleles

✡ **12:2:** Hab 2:18-19 ✡ **12:3:** 1Io 4:2-3 ✡ **12:4:** Rom 12:6

kina mur, Ope elle nem mana tunge tunginga nem
lange iri pule.
10 Pe Ope nem tunge kerkerenga lange mele
hel ke te popoi merakulo. Pe mele hel te mene
kerkerenga nenge te lohot ke iri hetatalonga nga
Ope elle nem mana. Pe mele hel leteria matana
nga nenge te longo urumrume NeHalang Opene
pe ope altoto ngana mur, Ope elle nem tunge
tunginga nem lange iri pule. Pe Ope elle nem
tunge tunginga nenge mele hel leteria matana nga
nenge te heleia mele hel reria helenga. Pe Ope elle
nem tunge lete matana ngana lange mele hel ke te
hele urumrume helenga nemur luria.
11 ✡Ke Opepengpeng elle nem nena ume mur koi
nei. Pe tunge ume nemur lange mele elle pe elle
nga lemene ngana.

Kristus Pomalaka Nga Aetana Pe Perperna Mur Ita

12 ✡Kristus singina elle mana ke pomanga ae
tana nge elle mana pe perperna mur halang. Ke
ita hehei pe hana ita ae perperna mur pe tara elle
mana iange tatua hot nga Kristus singina.
13 ✡Hel nge ita iri Iuta pe hel iri hana lomon-
mona ngana mur pe hel te umume nge hana hel
pe hel te ume nge hana hel ero. Pe ita lochloch
ta mene henuninga nga Opepengpeng elle mana
nenge NeHalang tunge ke tu teu nge ita.
14 Ke ita non singira ana lala elle mana ero,
singira ana lala pe lala.
15 Nenge teke mele apena hele ke teke, “Iau
perim iau ero, pomalam etu luluch nga singim

✡ **12:11:** 1Ko 7:7 ✡ **12:12:** 1Ko 10:17 ✡ **12:13:** Kal 3:28

ero." Pomerei mele neu apena tu luluch nga
singina kura ma ero?
16 Pe nenge teke talngana hele ke teke, "Iau
matam iau ero, pomalam etu luluch nga singim
ero." Pomerei? Mele neu talngana tu luluch nga
singina kura ma ero?
17 Nenge teke matara rongo heke singira
lochloch, lape ta longo ke merei? Pe nenge teke
talngara rongo heke singira lochloch, lape tasaka
ure inangana ke merei?
18 Nga NeHalang lemene ngana tal teua utarra
nemur elle pe elle at nga singira ke rorol.
19 Nenge teke singira lochloch te lohot ke apera
itoro mana, lape singira ero pe aperia i toro mana
tu.
20 Ke singira unne nemur iri lochloch tetal hote
singira ke elle pe rorol.
21 Poinga nei lohot nge mele ero kura nenge
matana hele langa penna ke teke, "Lemek ero
iong." Pe palpalna hele langa apena ke teke,
"Lemek ero iong."
22 Pe nenge teke singira unne hel nemur nenge
makuk mana iri ero, lape singira tu ke nek ero.
23 Singira unne nemur nenge ta meimei ita ia
ta heron hite ke nek toto. Pe singira unne nemur
nenge nakuria urana ero pe tetu kome taheo ele
pe ta nauele ke nek toto.
24 Pe singira unne nemur nenge tetu mallaha
ta nauele ke nek ke pomau ero. Pe NeHalang
ume hote singira pe tal luluche ana lala mur ke
elle. Pe heto hote singira unne nemur nenge te
talkomkome aria ume.
25 Ke pomalam singira unne es keke hot ke i toro

ero, iri lochloch tetu ke elle ke te halau hel pe te
ume ke elle.
26 Ke nenge teke singira unne amneia melme-
lenga, ta amneia melmelenga nem nga singira
lochloch. Pe nenge teke te heto heke singira unne,
ta amneia iechinga nga singira lochloch.
27 ✡Ke imo NeHalang nena hana mur, Kristus
singina laka imo. Pe imo elle pe elle Kristus
singina unne ia.
28 ✡NeHalang tal hot tele hana hel nga mata
nenge i ke iri hekulkulonga ke het pe hetatalonga
mur ke het pe hetoronga mur. Pe tal hote hel
pule nenge te hele pe urelu lohot manmana, pe
nenge te hemasmas pe nenge te halaulaua hehei
pe hana pe nenge te nauele ume kuena ngana mur
pe nenge te eteia helenga kuena ngana mur.
29 NeHalang tal hote ita lochloch ke ita hekulku-
longa ero pe ita lochloch ke ita hetatalonga ero pe
ita lochloch ke ita hetoronga ero pe ita lochloch ke
ita hana nenge ta popoi merakulo ero.
30 Pe tal hote ita lochloch ke ita hana nenge te
hemasmas ero pe ita lochloch ke ita hana nenge te
eteia helenga kuena ngana mur ero pe ita lochloch
ke ita hana nenge te hele urumrume helenga luria
mur ero.
31 ✡Imo mutemo tau tototo tunginga papalauna
mur.
Pe ana kue toto nenge lape e henonou imo ia
ngana koi nei: Mutemo taua pekngamo mur.

13

Mutenga I Ure Nenge Palaungana Toto

✡ **12:27:** Rom 12:5 ✡ **12:28:** Epe 4:11-12 ✡ **12:31:** 1Ko 14:1

1 Nenge teke e heleia helenga kuena ngana e pe
angkelo mur reria helenga pe mutek taua hehei
pe hana ero, lape halik palalas ulu mana ke poma-
laka nga hario alngana.
2 ✡Pe nenge teke e mene tunginga nenge lete
matana ngana ana pe nenge e hetatatalo pe e
eteia ure talkomkome ngana mur nge NeHalang,
pe nenge teke e mene tunginga nenge lete man-
manna ngana ana nenge heloloune hengene mur
pe mutek taua hehei pe hana ero, lape epoi ke
pomanga alolap nenge te saua nga sausaunga.
3 Nenge teke e tung lochloche lek ure mur lange
iri nenge reria ure ero pe pule e tung teu mene
singik ke te makia nga oan pe mutek taua hehei
pe hana ero, lape e mene ute pele nge urana ero.
4 Mele nenge mutena tautaua hehei pe hana,
tu ke nek manmana pe poi ke urana mana pe
memeleia mele hel reria ure ero pe palut laka rara
ero pe heto heke i sipona ero.
5 Ngana tano manmana pe na polo tana ero pe
letena inin ke ueiuei ero pe letena heke poinga
poreke ngana nenge te poia lange i ero.
6 ✡Pe pule mele nenge mutena taua hehei pe
hana, iech ele tote helenga manmanna ngana pe
poinga poreke ngana iech ele ero toto.
7 ✡Pe takisia ure meena ngana mur lochloch
pe rahite letena manmanna ngana pe mes ke
kerkereng ke takisia melmelenga mur pe kulele
NeHalang ke halaua i.
8 Ke mutenga hetala ngana ero toto. Pe helenga
hetatalonga nenge at nge NeHalang lape het pe

✡ **13:2:** Mat 17:20 ✡ **13:6:** Rom 12:9 ✡ **13:7:** 1Pi 4:8

helenga kuena ngana mur nenge hehei pe hana
te helele ia lape tehet pule pe lete matana ngana
nenge hehei pe hana te menmene lape tehet pule.
9 Iange ita letera matana ngana unne sune mana
pe pule ta mene lochloche helenga hetatalonga
ero.
10 Pe nga etue nenge ure manmanna toto ngana
at, unne sune nenge ta menmene iri nem lape
tehet lochloch.
11 Ana helenga laka nenge; Nga iau kino ngak
e hele ngak pe e amnei teu ngak nga ure mur pe
letek tuanin ngak pomange aina kinkino ngana.
Pe nga etue nenge iau palaungana ol e hile hote
poinga nenge aina kinkino ngana ke lasus sapele.
12 Heueu nei tanau piriuriu mene NeHalang ke
pomanga ute hel nge hussu asa mana nga silonga
pe nga hoena lape ta naue i ke mallaha toto ol.
Heueu nei ta etei par manmana pe nga hoena
lape ta etei lochloche ol. Lape ta etei lochloche ke
pomange I nge etei lochloche ita.
13 ✡Pe ure mol nenge tetu ke kokoes ngaria koi
nei; lete manmanna ngana pe kukul alanga pe
mutenga. Pe ure nenge palaungana toto nge iri
mol, ngana laka mutenga.

14

Tunginga Mur Nenga Opepengpeng Nenge Palaungana Toto

1 ✡Iok, aume ke kerkereng toto ke a mene poinga
nenge mutemo taua hehei pe hana. Urana nge a
mene tunginga mur nenge at nga Opepengpeng.

✡ **13:13:** 1Te 1:3 ✡ **14:1:** 1Ko 12:31; 14:39

Pe tunginga nenge palaungana toto ngana laka
nenge hetatalonga.
2 Pe mele nenge mene tunginga nenge helele ia
helenga kuena ngana mur, hele lala nge hehei pe
hana ero, hele lala nge NeHalang. Iange helenga
nenge helele ia iri nem i helenga talkomkome
ngana mur nenge at nga Opepengpeng pe hulua
te eteia luna ero.
3 Pe iri nenge te hetatalo hotote NeHalang nena
helenga, te halaua hehei pe hana pe te hekerk-
ereng ia leteria manmanna ngana pe te poia lete-
ria ke ma ke nek.
4 Iri nenge te helele ia helenga kuena ngana mur
te hekerkereng mulmule iri siporia. Pe iri nenge
te hetatalo hotote NeHalang nena helenga te hek-
erkereng ia hehei pe hana lochloch, nga mata
nenge NeHalang nga leteria manmanna ngana
mur.
5 Iau mutek ke e teke toinge amene tunginga
nenge a helele ia helenga kuena ngana mur. Pe
mutek toto ke e teke amene tunginga nenge a
hetatalo hotote NeHalang nena helenga. Nem i
ure palaungana iange lape halau tote hehei pe
hana. Pe nenge teke a helele ia helenga kuena
ngana mur, urana nge a hele hote helenga nemur
luria. Ke pomalam lape halaua hehei pe hana
lochloch nga mata nenge NeHalang.

6 Titik mur pe liliuk mur, nenge teke eat nge imo
pe e hele ia helenga kuena ngana hel pe e hele hote
luna lange imo ero, lape e halaua imo ke merei?
Nenge teke e hele lange imo nga helenga nenge
NeHalang tunge at nge iau pe e tunge lete matana
ngana lange imo, pe e poia helenga hetatalonga

pe e hetore imo nga helenga nemur luria, lape e
halaua imo ke nek.
7 Ure nemur nenge ngaria te tuteu nge iri ero
ke pomanga iu pe hario, tepoi ke pomalam pule.
Nenge teke elle alngana altoto pe e alngana altoto
lape ta nanasia tei ke tatul heke peunga kanna?
8 Pe nenge teke ngalum paena alngana ke nek
ero, lape hana te lohaka ke tela nga hunelinga ma
ero?
9 Imo pule apoi ke pomalam. Nenge teke a heleia
helenga e nge altoto lange mele, mele nem lape
eteia helenga nem luna ke merei? Lem helenga
nem lape hesil sio mana paiam.
10 I manmanna ke helenga altoto ngana mur
halang tetu nga ich nei. Pe helenga lochloch
ngana nem luria pule la.
11 Pe nenge teke mele heleia helenga e pe e eteia
luna ero, nakuna pomanga i nena nga kileng e pe
iau lek nga kileng e.
12 Ke imo apoi ke pomalam mana iange a teke
amene tote tunginga nemur nga Opepengpeng. Pe
urana nge a mene tunginga nenge halau tote mata
nenge NeHalang.

Utar Nenge Ta Poia Pe Ta Heleia Helenga Altoto Ngana

13 Ke pomalam mele nenge teke hele nga he-
lenga altoto ngana, urana nge hetalaulau pe on-
teia NeHalang nga tunginga, tunginga nenge ha-
laua i ke hemallaha hote helenga nem luna.
14 Iange nenge teke e hetalaulau nga helenga
nenge altoto, opek hetalaulau pe letek tuanin
ngana tu nga hetalaulaunga nem ero.

15 Ke lape epoi ke pomerei? Iau e teke e heta-
laulau nga opek pe e hetalaulau nga letek tuanin
ngana pule. Pe e teke e peupeu nga opek pe e
peupeu nga letek tuaninin ngana pule.
16 Ke nenge teke mele hel tetu luluch nge iong pe
te esia iong nge o heto hekeke NeHalang nga opem
mana, iri lape te hele ke merei? Lape te hele ke,
“Oe Manmanna.”? Pa nem ero iange te eteia utar
nenge o helele ia ero.
17 I manmanna ke lem hetalaulaunga nenge
opoia lange NeHalang urana, pe hetalaulaunga
nem hekerkereng ia mele hel nenge tetu luluch
nge iong leteria ero.
18 Poinga nenge ta helele ia helenga altoto ngana
i urana. Iau e popoia ke halang lo pe e hele urana
toto lange NeHalang nga nem.
19 Pe nga etue nenge hehei pe hana nga mata
nenge NeHalang te heukirau, e teke e hele nga
helenga nenge te eteia ke e hetore iri. E hele ngak
ia nem urana toto nga nenge ehele nga helenga
altoto ngana nemur.
20 ✡Titik mur pe liliuk mur, letemo tuanin ngana
poi ke mange aina kinkino ngana ero. Letemo
tuanin ngana poi ke mange hehei pe hana nenge
te mera lo. Pe urana nge apoi ke manga mamau
mur nenge te popoia poinga poreke ngana mur
ero.
21 ✡NeHalang nena helenga nenge tehas sue ke
ulolo hele ke teke,
“Lape e poia hana lomonmona ngana mur
nenge reria helenga altoto ke te hele lange
hana nemur,

✡ **14:20:** Epe 4:14 ✡ **14:21:** Isa 28:11-12

pe hana nemur lape te longo taua iau ero toto.”

22 Ke helenga altoto ngana nemur tepoi ke
manga lala nenge heilangia NeHalang nena kerk-
erenga palaungana lange iri nenge leteria man-
manna ero. Pe helenga hetatalonga halaua iri
nenge leteria manmanna.

23 ✡Ke nenge teke hehei pe hana nga mata nenge
NeHalang te heukirau pe te helele nga helenga
altoto ngana mur, pe iri nenge te eteia ero pe iri
nenge leteria mamanna ero tei teu pe lape te hele
ke teke, “Imo nge lape amo hauhaua iam!”

24 ✡Pe nenge teke a hetatalo hotote NeHalang
nena helenga nemur, nenge tunge lala nge imo pe
iri nenge leteria manmanna ero tei teu, lape lemo
helenga nemur tua tote leteria nga reria poinga
poreke ngana mur.

25 Pe leteria tuanin ngana mur nenge tetal
komkome lape te hele hote nga mallaha. Pe lape te
tualou sio pe te heto heke NeHalang pe te hele ke
te teke, “Manmanna toto ke NeHalang tu luchluch
nge imo!”

Ume Nemur Nenge Ta Hetalaulau Pe Tapopoia

26 ✡Titik mur pe liliuk mur, ure nenge e teke e
helele ia ngana koi nei: Nga etue nenge a eukirau
ke a hetalaulau, mele mene peunga pe mele hetot-
toro pe mele hele hotote NeHalang nena helenga
nenge tunge lala nge i, pe mele helele ia helenga
altoto ngana pe mele hele hotote luna mur. A poia
ure lochloch ngana nei ke a hekerkereng ia mata
nenge NeHalang.

✡ **14:23:** Ume 2:13 ✡ **14:24:** Ioa 16:8 ✡ **14:26:** 1Ko 12:8-10

27 Nga nenge a hele nga helenga nenge altoto
amo mol mana te hele. Elle hele ke het pe nai
ngana ke het pe mol ngana pe het sapele. Pe mele
e pule nge hele urume helenga nemur luria.
28 Pe nenge teke mele e nge hele urumrume
helenga mur luria ero, iok, mele nenge teke helele
nem reng mana pe hele mana lala nge NeHalang
nga letena ol.
29 ✡Pe hetatalonga iri nai ma mol mana te hele
pe imo lochloch a longo teu langa reria helenga
tang ngana ke nek.
30 Pe nenge teke NeHalang nena helenga lohot
nge mele nenge kilkila nga lamam, i nenge helele
nem reng mukam.
31 A nanasia poinga nei ke imo elle pe elle a
hele hote NeHalang nena helenga. Pomalam lape
hehei pe hana te eteia pe hekerkereng ia iri.
32 Hetatalonga mur te haliu hotote NeHalang
nena helenga pe te hele ke het nga iri siporia
lemeria ngana mana.
33 Iange NeHalang i non nenge hepiriu elele ure
mur ero. Pomalam lemene ke teke tatu ke nek pe
letera pulu ala nga ute e ero.

Nga etue nenge hehei pe hana nga mata nenge
NeHalang te eukirau ke teole haria,
34 ✡hehei iri muka ia helenga e ero. Iri teare ke
tereng mana ke pomanga Iuta mur reria hotonga
hele ngana.
35 Pe nenge te teke te etei teu langa ute, tela mule
nga reria pele ol laka te ontei hotote eria mur ol.
Ke heo ngana toto nge heie hele nga etue nenge

✡ **14:29:** 1Te 5:21 ✡ **14:34:** 1Ko 11:3; 1Ti 2:12

iri mata nenge NeHalang te hekirau iange lape
hemei mule i.
36 Lape NeHalang nena helenga huna nge imo
pe imo nge a tung hote iam ae? Pe lape helenga
nem la nge mele hel ero pe lohot mana nge imo,
manmanna kai?
37 ✡Mele nenge teke i hetatalonga pe mene
lete matana ngana nga Opepengpeng, urana nge
heleia pule ke teke ure nemur nenge ehas ia lala
nge imo nei, Non Soke nena hotonga mur ia iri.
38 Pe nenge teke lemene ero ia, iok a longo taua
i ero.
39 Ke pomalam titik mur pe liliuk mur, a hetatalo
hote NeHalang nena helenga nenge tunge lala nge
imo ke kerkereng. Pe aheo ele imo nge a hele nga
helenga altoto ngana mur ero.
40 A poia ure lochloch ngana ke urana pe a
nanasia ke pengpeng.

15

Kristus Maul Haka Mule Ngana

1 Iok titik mur pe liliuk mur, e teke letemo
metene helenga urana toto ngana nenge e haliu
hote lange imo ke a mene pe letemo manmanna
ngana mes ke kerkereng ia ke ulolo.
2 Ke nenge teke a rahite helenga urana toto
ngana nenge e haliu hote lange imo ke kerkereng,
lape NeHalang mene mule imo. Pe nenge teke
letemo manmanna ia ero lape helenga urana toto
ngana nem halaua imo ero toto.

✡ **14:37:** 1Io 4:6

3-4 ✡Helenga nenge e mene i helenga nenge
palaungana toto pe e heleia lange imo lo. Ana
helenga koi nei:
"Kristus mete ke saua rera poinga poreke ngana
mur ke te lasus toto.
Tealo hite I pe ma ke etuene mol nga polo
pe nga etue mol ngana maul haka mule.
Pe nem pete tote NeHalang nena helenga
nenge te hassue ke ulolo."
5 ✡Pe hetei hote i lange Petrus, ke het pe hetei
hote i lange hekulkulonga analoch pe nai nem.
6 Ke het hetei hote i lange nena hana mur
lochloch nenge leteria manmanna nge i ke te esia
i ke hele nga etue elle mana. Hana nemur aria
sisalanga ele haka toto nga nenge iri ana non kina
lime iri lime (500). Hana nemur hel te mete lo pe
halang tetu ke te maulul kura.
7 ✡Pe hetei hote i lange Ieims pule ke het pe nge
hekulkulonga ana hana mur lochloch.
8 ✡Pe nga hoena toto ol hetei hote i at nge iau, pe
iau epoi ke pomalaka nga mele nenge te hoho lele.
9 ✡E hele ke pomai iange iau e ele sio mana nge
hekulkulonga mur. Pe urana nge a hetue iau ke
hekulkulonga ero iange e heporeke tote hehei pe
hana nga mata nenge NeHalang.
10 ✡Pe NeHalang letena ia iau ke pomalam e
lohot ke iau non nenge pomai. Pe eume ke kerk-
ereng toto nge hekulkulonga mur, ke pomalam
letena poreke ngana nem hesil sio mana nge iau

✡ **15:3-4:** Isa 53:5-12; Mat 12:40; Ume 2:24-32 ✡ **15:5:** Mat 28:16-17; Luk 24:34 ✡ **15:7:** Ume 1:3-4 ✡ **15:8:** Ume 9:3-6 ✡ **15:9:** Epe 3:8; 1Ti 1:15 ✡ **15:10:** 2Ko 11:23

ero. Pe iau toro e poia ume nei ero iange NeHalang
letena poreke ngana halaulaua iau nga ume nei.
11 Pe nenge teke e haliu hote helenga pe letemo
manmanna pe hekulkulonga nemur pule te haliu
hote helenga pe letemo manmanna, ute pele nga
nem ero.

Tamaul Haka Ngara Nga Metenga

12 Imem mo haliu ke mo teke NeHalang hemaul
heke mule Kristus nga metenga pe pomerei amo
hel te teke iri nenge te mete lape te maul haka
mule ero?
13 Iok, nenge teke pomam, pomerei nge Kristus?
Lape maul haka nga metenga ero pule?
14 Ke nenge teke Kristus maul haka mule ero,
lemem hengetoro mur lape hesil sio mana pe
letemo manmanna ngana nem lape luna ero.
15 Pe pule nakuna nenge imem mo pallaklaka
mana ia helenga nenge mo teke NeHalang hemaul
heke Kristus. Iange nenge teke manmanna ke iri
nenge te mete te maul haka mule nga metenga
ero, iok NeHalang hemaul heke mule Kristus ero.
16 Ke nenge teke iri nenge te mete te maul haka
mule nga metenga ero Kristus lape maul haka ero
pule.
17 Pe nenge teke NeHalang hemaul heke mule
Kristus ero, letemo manmanna ngana mur luria
ero pe lemo poinga poreke ngana mur tetu kura.
18 Pe pule iri nenge leteria manmanna nge Kris-
tus pe te mete, te erue mana ke te lasus.
19 Pe nenge teke letera manmanna nge Kristus
nga tatu ngara nei mana, pe e ero ol lape ta mene
poreke tote nge hehei pe hana lochloch nga ich.

20 Pe i manmanna toto ke NeHalang hemaul
heke Kristus nga metenga ke helue kue nge iri
nenge te mete nge lape te maul haka pule.

Iesus I Mukaia Maulinga

21 ✡Ke none helue kue nenga metenga ke lohot
nge hehei pe hana ke pomalam none pule helue
kue nenga ta maul haka mule ngara ke lohot nge
hehei pe hana.
22 Metenga at nge ita lochloch nge Antam. Ke
pomalam ta maul haka mule ngara at nge Kristus.
23 ✡Pe mele elle pe elle kulele ana etue nenge
lape maul haka muleia. Kristus helue kue lo pe
nga at mule ngana, iri nenge te nanasia i lape te
maul haka pule.
24 Ol pe etue nei hetala ngana lape lohot ol:
Nenge Kristus lape hekou sue hotonga papalau
ngana mur pe hana nenge reria kerkerenga ha-
lang pe ope nga tapa sana reria kerkerenga mur.
Hekou sue iri ke het pe tung heke naungaala ana
ume langa NeHalang penna.
25 ✡Iange Kristus i naungaala ana non nenge
nauele kileng. Pe nauele kileng ke la het nga etue
nenge hekou sue nena ngarang mur lochloch pe
tal sue iri nga apena ene.
26 ✡Pe Kristus nena ngarang nenge lape hekou
sue nga hoena, ngana laka metenga.
27 ✡NeHalang nena helenga nenge tehas sue ke
ulolo hele ke pomai, “Tal sue ure lochloch ngana
nga apena ene.” Nei mallaha ke NeHalang tuteu

✡ **15:21:** Rom 5:12 ✡ **15:23:** 1Te 4:16; Hem 20:5 ✡ **15:25:** Mat 22:44 ✡ **15:26:** Hem 20:14 ✡ **15:27:** Psa 8:6

luluch nga ure nemur nenge tal sue iri nga Kristus
apena ene nem ero.
28 Iange Kristus lape nauele ure lochloch ngana
nenge NeHalang tal sue nga apena ene. Ke het
pe Tuna Kristus lape tal sio mule i nge NeHalang
nenge tal susue ure nemur nga apena ene nem. Ke
NeHalang lape nauele ure lochloch ol.
29 Iok, a longo at nga nei: Iri nenge te mete lo
hana hel te mene muria ke te henune iri. Poma-
lam iri nenge te mete nem lape te mene maulinga.
Pe nenge teke manmanna ke iri nenge te mete te
maul haka mule nga metenga ero, pomerei nenge
hana nemur te poia poinga nei?
30 ✡Anau at nge imem pule. Imem mo matau
metenga ero pe mo rahite ume nei ke kerkereng.
Pe nenge teke helenga nem manmanna pomerei
nenge mopoi ke mai?
31 Titik mur pe liliuk mur, e hele ke manmanna
toto lange imo. Nga etue lochloch e kulala mana
metenga. Pe e iech toto iange imo a nanansia ara
Non Soke Iesus Kristus pomalam e poia helenga
nei.
32 ✡Iau pe hana nenge tepoi ke manga ur hinolo
mur nge Epesus, mo hunel ia helenga nem pe lape
halaua iau nga letek manmanna ngana ke merei,
nenge teke iri nenge te mete lape te maul haka
mule ero? Lape tapoi mana ke pomanga helenga
nenge hele ke teke,
“Ta ngau pe tain nike
iange nge rou ta mete.”
33 A nauala amo kenek iange lape mele hel te chan-
nanga ia imo. Pe atu luluch nge hana porekreke

✡ **15:30:** Rom 8:36 ✡ **15:32:** Isa 22:13

ngana mur ero iange hana nenge pomam te he
porekreke rera poinga urana ngana mur.
34 Letemo matana ke nek mule pe a hile lemo
poinga poreke ngana mur. Pe amo hel nge imo
te eteia NeHalang ero toto, ameia imo nga nei ero
kai?

Singi Nenge Lohaka Mule Nga Metenga

35 Iok, nenge teke amo hel nge imo te ontei ke
te teke, “Iri nenge te mete lape te maul haka ke
pomerei? Pe lape singiria lohot ke pomerei?”
36 ✡Opoi ke manga hauaua ero! Nenge teke otua
sue ngaunga tutuna nenge maulul nga ich i lape
mete. Pe nenge teke otua sue nenge mete i lape
matana hot pe haka.
37 Pe ure nenge otue nem i ngaunga tutuna
mana nenge pomanga kon pe raes nganangana pe
otue tana rorol ngana ero. Pe nga hoena te haka
pe te lohot ke pomanga kon pe raes ol.
38 Pe NeHalang tunge ngaunga tutuna nemur
singiria ke pomanga tal ngana ia. Pe ngaunga
tutuna nemur nenge altoto NeHalang talue ke iri
elle pe elle singiria altoto.
39 Ke ure nemur nenge singiria, iri lochloch ke
nakuria elle ero. Ita non singira altoto pe huros
mur singiria altoto pe ngie mur singiria altoto pe
ruo mur singiria altoto.
40 Ure hel tetu nga tapa pe hel tetu nga ich.
Nemur nga tapa singiria ana hemalmalinga elle
mana pe altoto nge iri nemur nga ich. Pe nemur
nga ich singiria ana hemalmalinga elle mana pe
altoto nge iri nemur nga tapa.

✡ **15:36:** Ioa 12:24

41 Chaia matana ana hemalmalinga altoto nga
teio ana hemalmalinga. Pe itoch mur aria hemal-
malinga altoto pe itoch elle pe elle aria hemalma-
linga altoto nge pekngaria mur.
42 Ke iri nenge te mete pe te maul haka mule
lape tepoi ke pomalam pule. Mele mete pe tealo
hite iange singina tu ke koko ero pe singina nenge
maul haka mule ia lape tu ke koko.
43 ✡Pe tealo hite singina iange punich ulu pe
nakuna poreke pe singina nenge maul haka mule
ia nakuna urana pe kerkereng.
44 Ke singina nenge tealo hite nem i ich ana
mana pe singina nenge maul haka mule ia i tapa
ana ure ia iange i ope mana.
45 ✡Ke pomalam NeHalang nena helenga nenge
te hassue ke ululo hele ke teke, “Antam nenge
lohot tala tungana pomange ita nga ich nei.” Pe
Antam nenge lohot rume, at nga Opepengpeng pe
i Ope nenge tunge maulinga.
46 (Ke anaue lo?) Singi nenge Ope ana lohot tala
ero. Singi nenge ich nei ana lohot tala ke het pe
singi nenge Ope ana.
47 Antam nenge lohot tala, tepip hote i nga
melete nenga ich nei pe Antam nenge lohot rume
at nga tapa.
48 Ke pomalam iri nenge reria nga ich tepoi ke
mange i nenge at nga ich, pe iri nenge reria nga
tapa tepoi ke mange i nenge at nga tapa.
49 Pe ita tatu ke pomange non nenge at nga ich
nei ke pomalam mana lape nga hoena tatu ke
pomange non nenge at nga tapa.

✡ **15:43:** Pil 3:20-21 ✡ **15:45:** Gen 2:7

50 Titik mur pe liliuk mur, e teke e hele ke mai
koi; Singira pe eira lape te teu langa NeHalang
nena naualanga pe nekinga ero, iange singi nenge
ich nei ana tu ke koko ero.
51-52 ✡A longo kenek nga helenga talkomkome
ngana nei: Ita lochloch ngana lape ta mete ero
iange nga etue nenge ngalum paena alngana, lape
tahul ke ueiuei toto ke pomanga matara palun
ngana. Pe iri nenge te mete lape te maul haka pe
te mete mule ero ol pe ita lochloch ke tahul ke elle.
53 ✡Iange singira nenge tu ke koko ero nei lape
lohot ke i singi nenge tu ke koko. Pe singira nenge
metmete nei lape lohot ke i singi nenge mete mule
ero ol.
54 ✡Ke nga etue nenge ure nem lohot ke pomam
ke singira nenge tu ke koko ero nei, lohot ke i singi
nenge tu ke koko, lape NeHalang nena helenga
nenge te hassue ke ulolo hot ke manmanna sapele
nenge hele ke teke, “NeHalang hekou sue metenga
ke het toto.”
55 ✡ “Metenga! Kikim ngam tu langai?
Pe lem kerkerenga nenge melmelenga ana
ngai?”
56 ✡Metenga mene nena kerkerenga nenge
melmelenga nga poinga poreke ngana pe
poinga poreke ngana nena kerkerenga lohot
nga hotonga.
57 Pe ta hele urana toto lange NeHalang nga ara
Non Soke Iesus Kristus kikina ngana. Nge Kristus
mana NeHalang hekerkereng ia ita ke ta hek-
ousue poinga nenga metenga.

✡ **15:51-52:** Mat 24:31; 1Te 4:15-17 ✡ **15:53:** 2Ko 5:4 ✡ **15:54:** Isa 25:8 ✡ **15:55:** Hos 13:14 ✡ **15:56:** Rom 7:13

58 Ke pomalam titik mur pe liliuk mur, ames ke
kerkereng ke ute pele heloiloi ia imo ero. Kokoes
a tung teu tote imo langa Non Soke ana ume, iange
a etia ke lemo ume nenge Non Soke nem lape hesil
sio mana ero.

16

Tunginga Nenge Halaua NeHalang Nena Hana Mur

1 ✡Iok, e teke e hele teu langa um tutuna nenge
lape a takiraua pe apoi tunginga ia ke a halaua
NeHalang nena hana mur. Urana nge a nanasia
ke pomanga e hele ngakia lange iri mata nenge
Kalasia.
2 Nenge e hele ke e teke; Nga Sante kokoes imo
elle pe elle a mene lemo umtutuna unne hel nenge
a hottau ususia pe atal lele hote unne ke ma ke
tatalo alala nike. Pomalam nga etue nenge eat
lape a song ke a tango rara mule lemo umtutuna
nenge halaunga ana ero ol.
3 Pe a henonou hote hana hel ke te mene lemo
halaunga ana umtutuna nem lange Ierusalem.
Pomalam nga etue nenge eat lape ehas ia alalaha
nenge hele urume iri pe e kulosia iri ke tela.
4 Pe nenge teke urana nge iau ela pule, iok iri
lape tei luluch nge iau.

Paulus Nena Heninninga Mur

5 ✡Pe e teke ei tele tuele kina nenge Mesatonia
mukam ke het ol laka, ela e lohot ke enau toto imo
ol.

✡ **16:1:** Rom 15:25-26; 2Ko 8:1-9 ✡ **16:5:** Ume 19:21

6 ✡Pe lape etu ke mala pol luluch nge imo
mukam. Lape nga lukunna ana etue. Ke het pe
imo lape a halaua iau ke ela nga kileng e pule
nenge e teke ela ia.
7 Lemek ero nge ela ke ueiuei pe etu luluch nge
imo ke etue choro mana. E teke etu luluch nge
imo ke mala pol, pe nem lohot mana nga Non Soke
lemene ngana.
8 Pe e teke etu nge Epesus ke etue nenga Pentikos
het mukam.
9 ✡Iange kue chach lo nenge lape e poia ume
palaungana pe esei heke hana nenge te teke tepoi
elele iau nga ume nei ero.
10 ✡Pe nenge teke Timoti sauhot nge imo along
teua i ke tululuch nge imo pe a poia i ke nek, iange
i umume ia Non Soke ana ume ke mange iau.
11 ✡Pe amoe nau sio mene i ke pomanga non
pulut ngana pele ero. A nekia i ke letena masio
ke nek pe a halaua i nga nena inga ke at mule nge
iau; iange iau pe NeHalang nena hana mur mo
kulelele i.
12 ✡Pe tira Apolos, kokoes e hele ke kerkereng
toto lala nge i ke la luluch nge titira mur hel pule
ke la tenau toto imo. Pe i lemene ero nge lohaka
heueu nei, pe nga hoena nenge teke kileng urana
lape lohaka pe lange imo ol.

Helenga Hel Pule

13 Atu pe a nauala manmana pe ames ke kerk-
ereng nga letemo manmanna ngana pe ames ia
amo seilil pe a mes ke kerkereng.

✡ **16:6:** Rom 15:24 ✡ **16:9:** Ume 19:8-10; 2Ko 2:12 ✡ **16:10:** 1Ko 4:17 ✡ **16:11:** 1Ti 4:12 ✡ **16:12:** 1Ko 3:6

14 Pe poinga nenge mutemo taua NeHalang pe
hehei pe hana, a henonou hote nga lemo ume mur
lochloch nenge a popoia.

15 ✡Titik mur pe liliuk mur, a eteia ke iri lochloch
ngana nenga mata nenge Stepanus, iri tala nga
tuele kina nenge Akaia nge te hulia leteria pe te
ume ke te halaulaua NeHalang nena hana mur. Pe
e teke e hele ke kerkereng toto lange imo ke
16 a nanasia hana nenge pomai reria poinga pe
iri lochloch ngana nenge te halaua iri ke te poia
ume nei.
17 Iau e iech nge Stepanus pe Potunatus pe
Akaikus nge te mene mullimo pe teat ke te halaua
iau nga lek ume.
18 Iau letek urana toto nge iri ke pomange imo
nge letemo urana nge iri pule. Ke urana nge a heto
heke hana nenge pomai.

Helenga Hetala Ngana Mur

19 ✡Iri mata nenga tuele kina nge Eisia te teke
reria iechinga palaungana lange imo. Pe Akuila
pe Prisila pe iri mata nenge te eukiraurau nga
reria pele, te teke reria iechinga palaungana lange
imo nga Non Soke ene.
20 Pe NeHalang nena hana mur lochloch nga
lamai, te teke reria iechinga lange imo pule. Pe a
sisa perimo nge imo elle pe elle nga poinga nenge
ita NeHalang nena hana mur ta popoia.

21 Iau sipok e hassia helenga nei nga perik: Lek
iechinga palaungana lange imo. Iau Paulus.

✡ **16:15:** 1Ko 1:16 ✡ **16:19:** Ume 18:2, 18, 26

22 ✡Mele nenge mutena taua Non Soke ero lape
mene maulinga ero toto. *Maranata* – Ara Non Soke
at.
23 E hetalaulau ke Non Soke Iesus letena poreke
ia imo.
24 Pe mutek taua imo lochloch iange Iesus Kris-
tus kale tele ita ke ita elle mana. (Ngana laka lom!)

✡ **16:22:** Kal 1:8-9; Hem 22:20

Tomunga Hel Heueu Ngana
Genesis and the New Testament in the Lote Language of Papua New Guinea
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Lote long Niugini

copyright © 2009, 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Lote

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-11-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023
89f57add-4ab2-5e6d-af7e-7ec7955d8f95